

CEĻŠ

**Teologisks
rakstu
krājums**

1

LATVIJAS EVANĢĒLISKI LUTERISKĀ BAZNĪCA

C E Ļ Š

Teologisks rakstu krājums

I

Rīga 1988

VĀRĀNĀJUMU BIBLIOTĒKA
89-

REDAKCIJAS KOLEĢIJA

Konsistorijas prezidija padomnieks, prāvests
Jānis LIEPIŅŠ (galvenais redaktors)

Mācītājs, mag. theol.
Juris RUBENIS (galvenā redaktora vietnieks)

Dr. theol.
Roberts AKMENTIŅŠ

Prāvests
Arturs KAMINSKIS

Mācītājs
Modris PLĀTE

Mācītājs
Jānis VANAGS

Atsauksmes, ierosinājumus un materiālus publikācijām
lūdzam iesniegt:
226029 Rīgā, Rostokas ielā 8 - 19, J. Rubenim

I e v a d v ā r d i

JĒZUS: "ES ESMU CEĻŠ, PATIESĪBA
UN DZĪVĪBA; NEVIENS NENĀK PIE
TĒVA KĀ VIEN CAUR MANI!"

Jņ. 14:6.

Jūsu priekšā ir mūsu Baznīcas teoloģiskā rakstu krājuma "CEĻŠ" pirmais laidiens.

Katrs mūsu Baznīcas darbinieks, šķiet, būs vienispārtis, ka jautājums par rakstu krājumu, kas būtu veltīts tā saucamajai n o p i e t n a j a i t e o l o ģ i j a i, jau sen ir bijis ļoti aktuāls. Šo nepieciešamību apzinoties, kā arī cenzdames reāli izvērtēt mūsu iespējas šodienas situācijā, esam nolēmuši - saziņā ar Latvijas Ev.-Lut. Baznīcas Konsistoriju - ķerties pie liela, sarežģīta un ļoti atbildīga darba. Jaunā izdevuma n o l ū k s: vispirms kalpot Latvijas Ev.-Lut. Baznīcas garīdznieku interesēm, palīdzēt veidot un paplašināt jaunās paaudzes mācītāju teoloģisko redzesloku, jo ne visiem pieejama daudzpusīga teoloģiskā literatūra un daudzus no tās šķir arī valodas barjera.

Iespēju robežās krājums centīsies piedāvāt ļoti daudzveidīgu materiālu klāstu. "CEĻA" lappusēs sastapsimies ar luteriskās teoloģijas klasiķu un šodienas autoru darbiem, ar teologu darbiem, kas veltīti kristietības prakses jautājumiem, kā arī - mūsdienu ekumēnisma laikmetā - ar citu konfesiju teologu darbiem, kas interesanti arī mums. Atradīsim vietu arī luteriskās pasaules jaunumu un aktualitāšu apskatam.

Mēs ļoti ceram, ka izdevums varēs sniegt nozīmīgu ieguldījumu teoloģiskās domas aktivizēšanā mūsu Baznīcas garīdznieku vidū, kā arī Baznīcas vienotības un konsolidācijas procesa veicināšanā.

Līdz ar to vēlamies pasvītrot, ka krājuma "CEĻŠ" iznākšana ir redzama zīme tām jaunajām iespējām, kuras šodien pavērušās arī Baznīcas dzīvē.

Bet pāri visam izlūdzamies Dieva svētību jaunajam izdevumam, lai "CEĻŠ" varētu kalpot m ū s u c e ļ ā p i e K r i s t u s, citiem vārdiem, lai krājums kalpotu visas mūsu Baznīcas kopējām interesēm un uzdevumiem. Apzinādamās pati savu bieži nepietiekošo kvalifikāciju un teologisko zināšanu pakāpi, krājuma redkolēģija ar prieku gaidīs lasītāju atsauksmes, ierosinājumus un priekšlikumus, tādējādi jaunā izdevuma nākošos laidienus veidojot kopīgi. Eventuālai publicēšanai labprāt pieņemsim mūsu garīdznieku zinātniskus darbus, tāpat arī nozīmīgu teologisku sacerējumu tulkojumus.

Krājuma galvenais redaktors,
prāvests (J. LIEPIŅŠ)

1988. gada aprīlī

LUTERISKĀ TEOLOĢIJA
VAKAR UN ŠODIEN

Laikam gan neapšaubāma šodienas luteriskās pasaules iezīme ir tā, ka baznīcās un draudzēs pamodusies dziļa un nopietna interese par liturgiskiem jautājumiem un par to, kā veidojusies un kā pamatota mūsu dievkalpojuma pašreizējā kārtība (sal. V. Vajtas grāmatas atreferējumu šajā "CEĻA" numurā). Pievērtoties luteriskā dievkalpojuma un liturģijas sākumiem, nav grūti pamanīt, ka liturģiskie jautājumi neatradās Mārtiņa Lutera un vispār Reformācijas laikmeta cīņu un uzmanības pašā centrā. Šodien saprotam arī, ka toreizējos apstākļos Luteram nebija iespējams visu līdz galam izdomāt un paredzēt, ne visos jautājumos viņš varbūt bija pietiekoši kompetents un ne jau visas viņa dotās atbildes ir mehāniski pārņemamas un izmantojamas Evangēliskajā Baznīcā šodien. Tomēr nenoliedzami, ka Mārtiņa Lutera darbi mūsu teologiem ir vāji pazīstami. Tādēļ esam paredzējuši "CEĻA" lasītājus iepazīstināt ar vairākiem M. Lutera sacerējumiem liturģiskajos un dievkalpojuma kārtības jautājumos. Šo publikāciju noslēgumā mēģināsim sniegt Lutera liturģisko rakstu autoritatīvu šodienas teologu izvērtējumu.

Vēsturiski pirmais M. Lutera darbs dievkalpojuma kārtības jautājumos ir 1523. gada sākumā sarakstītais "PAR DIEVKALPOJUMA KĀRTĪBU DRAUDZĒ". Īsumā par šī darba sarakstīšanas motīviem un apstākļiem.

1522. gada beigās, Mārtiņam Luteram atrodoties Vartburgā, viņa kolēģis prof. Andreass Karlštats Vitenbergā radikāli reformē dievkalpojuma kārtību. 1522. gada Ziemassvētkos Karlštats mesu notur vācu valodā un ir gērbies privātā uzvalkā. Sakraments tiek pasniegts abos veidos, grēksūdze un gavēnis tiek pasludināti par nevajadzīgiem. Ikdienas mesas vispār tiek pārtrauktas, atstājot tās tikai svētdienām un svētku dienām (dievnamu durvis darbdienās nu slēgtas!). Mesas kanons top radikāli saīsināts, lai padarītu to, pēc A. Karlštata domām, par "evangēlisku". Savos centienos "atmest visu neevangēlisko" satracinātie Vitenbergas studenti sāk demolēt baznīcas un postīt altārus, to rotājumus un gleznas. Visu šo ekscesu vidū 1523. gada janvārī Mārtiņš Luters no Vartburgas atgriežas Vitenbergā.

Filnā mūka tērpā viņš nolasa savus slavenos "8 sprediķus" un notur mesu nesagrozītā līdzšinējā kārtībā un liturģiskā ietērpā. Oponējot Karlštata reformām un atbildot draudžu lūgumiem, Lutera 1523. gada pavasarī (laikposmā no janvāra beigām līdz maija sākumam; kad precīzi - nav zināms) uzraksta "PAR DIEVKALPOJUMA KĀRTĪBU DRAUDZĒ". Šis darbs skaidri atklāj situāciju Vitenbergā: Karlštats ir pārsteidzies; liturģija un kults nav atmetami, tikai "attīrāmi" no līdzšinējām kļūdām. Kā vienmēr un visur, Lutera uzsver Vārda centrālo vietu. Galvenais: skaidri tiek pasacīts par ikdienas - rīta un vakara - svētbrīžu nepieciešamību dievnamā. Mesai kā tādai šajā darbā Lutera uzmanību nepievērš, iespējamās reformas mesas kanonā nepiemin. Šķiet, būtu kļūda iedomāties, ka Mārtiņš Lutera te pauž absolūto patiesību ex cathedra. Te viņš pirmo reizi izsakās par liturģijas problēmām, pirmo reizi mēģina tās risināt. P a g a i d ā m š i s ir viņa viedoklis un viņa padoms draudzēm.

Redakcija

Doctor Martin LUTHER.
VON ORDENUNG GOTTIS DIENSTS
YNN DER GEMEYNE.
Wittenberg M.D. XXIII

Mārtiņš Lutera.
Par dievkalpojuma
kārtību draudzē.
Vitenberga, 1523. gads.

Gluži tāpat kā sprediķotāja amatam, arī liturģijai, kas tagad plaši tiek visur lietota, ir cēla un kristīga izcelsme. Bet, kā sprediķotāja amatu ir sabojājuši un vājinājuši tā nozīmi garīgie tirāni, tā liturģiju ir viltojuši un sagrozījuši liekuļi. Tāpat kā mēs neatceļam sprediķotāja amatu šī iemesla dēļ, bet vēlamies to atjaunot patiesajās tiesībās un istajā vietā, tā nav arī mūsu nodoms pārtraukt liturģijas lietošanu, bet gan atkal atjaunot tās istu un pareizu izmantošanu.

Trīs lielas un nopietnas ļaunprātības ir iekļuvušas svētajā dievkalpojumā. Pirmā. - Dieva Vārds ir ticis apklusināts, un baznīcās palikusi tikai lasīšana un dziedāšana. Otrā. - Kad Dieva Vārds tika apklusināts, tā vietā ienāca tik liels pulks nekristīgu pasaku un melu, gan legendu, gan dziesmu, gan

sprediķu veidā, ka baismīgi ir visu to ieraudzīt. Trešā. - Tāds dievkalpojums tika izpildīts kā cilvēku darbs, it kā ar to varētu nopelnīt Dieva žēlastību un pestīšanu. Visa tā rezultātā ticība izzuda, bet tās vietā ikkatrs deva baznīcai naudu, iedibināja dažādus ziedojumus un vēlējās kļūt par priesteri, mūku vai mūķeni. Lai tagad mēs ar šīm ļaunprātībām tiktu galā, ir nepieciešams zināt, vispirms, ka kristīgā draudze nekad nesapulcētos, ja Dieva Vārds netiktu sludināts un lūgšanas netiktu sacītas, vienalga, cik īss arī būtu sapulcei paredzētais laiks. Lasiet 101. psalmu: kad ķēniņš un tautas sapulcējas Dieva troša priekšā, tie pasludina Dieva Vārdu un Viņa slavu. Un Pāvils raksta I. Korintiešu vēstules 14. nodaļā, ka draudzē tad jābūt pravietošanai, mācībai un pamācīšanai. Tāpēc, ja Dieva Vārds tur netiek sludināts, tad labāk ir, ja nemaz nedzied vai nelasa, vai pat - lai tad nemaz nesapulcējas.

Tāds bija paradums kristiešu starpā Apustuļu laikos, un tādām jābūt mūsu paradumam arī tagad. Mums vajag sapulcēties ik dienas agri no rīta, sacīsim, pulksten četros vai piecos; tad jālasa Dieva Vārds - vienalga, lai to dara kāds mācīts vīrs vai priesteris, vai arī kāds cits, bet tajā pašā veidā, kā lekcija vēl tiek lasīta matutinē. - Tas jādara vienam vai diviem vai vienam pēc otra, vai vienam korim pēc otra, - kā nu tas katrā gadījumā šķiet piemērotāk.

Pēc tam sprediķotājs vai tas, kas šim uzdevumam izraudzīts, nāks priekšā un izskaidros šīs pašas lekcijas daļu, bet tā, lai visi pārējie to saprastu, mācītos un tiktu pamācīti. Kā pirmos šo pārējo vidū Pāvils tad uzaicina (I. Korintiešu 14) tos, kas runā mēlēs. Tad citi tiek aicināti izskaidrot vai pravietot, vai runāt ar jēgu jeb izpratni. Ja tas nenotiek, tad draudzei no lekcijas nav nekāda labuma, gluži kā tas līdz pat šim brīdīm risinās klosteros un citās reliģiskās apvienībās, kur dalībnieki ir tikai izniekojuši savu elpu, raidīdami to pret sienām.

Minēto lekciju vajadzētu ņemt no Vecās Derības un pie tam šādā veidā: izvēlas kādu no Vecās Derības grāmatām un lasa no tās nodaļu vai divas, vai tikai pusnodaļu, kamēr visa šī grā-

mata ir izlasīta. Pēc tam jāizvēlas nākošā grāmata utt., kamēr visa Bībele tiek izņemta cauri; pie tam, ja kāds kādu vietu nesaprot, iet tai garām un slavē Dievu. Tā katru dienu lietojot un vingrinoties Svētajos Rakstos, kristieši kļūs ar tiem pazīstami un iemantos Rakstu gudrās atziņas. Jo agrākajos laikos visādā ceļā izveidojās patiesi lieliski kristieši - jaunavas un martīri - un tādus tiešām atkal vajadzētu veidot. Kad nu lekcija un tās izskaidrojums ir ilguši apmēram pusstundu, draudzei tūlīt jāapvienojas pateicībā Dievam, slavējot Viņu un lūdzot pēc uzklaušītā Vārda augļiem. Šim nolūkam vajag lietot Psalmus un dažas labas antifonijas un responsorijus, bet arī tam jānotiek samērā īsi, lai viss varētu tikt pabeigts stundas laikā vai arī tik ilgā laikā, cik tajā reizē ir vēlams. Dvēseles nedrīkst pārslogot, lai tās nekļūst nogurušas un garlaikotas tajā pašā veidā kā citkārt klosteros, kur tās bija apkrāvušas pašas sevi ar ēzeļa darbu.

Līdzīgā veidā jāsanāk kopā atkal vakarā, ap pieciem vai sešiem. Šoreiz no Vecās Derības jāņem praviešu grāmatas, viena pēc otras, tāpat kā Mozus grāmatas un stāstu grāmatas tika ņemtas lasīšanai no rīta. Bet arī Jaunā Derība ir grāmata, tāpēc es lietoju Veco Derību no rītiem un Jauno Derību vakaros vai otrādi. Tad atkal tiek lasīts, izskaidrots, slavēts, dziedāts un lūgts līdzīgi kā no rīta, arī apmēram vienu stundu. Jo viss tas ir jādara Dieva Vārda dēļ, lai tas beidzot ienāktu dvēselē un tiktu tur plaši izmantots, un dvēseles lai paceltos augšup un tiktu stiprinātas, un nekļūtu bezrūpīgas un vienaldzīgas. Ja kāds vēlas noturēt vēl vienu tādu sapulci, dienas laikā pēc ēšanas, tā ir pilnā mērā brīvas izvēles lieta.

Ja arī šādus ikdienas dievkalpojumus nespēj apmeklēt visa draudze, tomēr priesteriem un lekciju lasītājiem, it īpaši tiem, par kuriem tiek cerēts, ka viņi kļūs par labiem sprediķotājiem un mācītājiem, noteikti vajag būt klāt. Un viņi ir jāpamāca, lai savu uzdevumu izpilda brīvprātīgi, nevis ar nepatiku vai piespiešanu, un ne ar domu par pašu nopelniem, kuri tiks atlīdzināti laikā vai mūžībā. Viņiem jāpilda šis pienākums tikai Dieva slāvei un līdzcīlvēku labumam.

Toties svētdienā tādas sapulces tiek iekārtotas visai, pilnai draudzei - kā papildinājums ikdienas sapulcēm ar mazāku dalībnieku skaitu. Svētdienās tāds paradums ir bijis jau agrāk - mesas un vesperes tiek dziedātas. Svētdienu dievkalpojumi ir tā jāiekārto, lai draudze dzirdētu sprediķošanu abos gadījumos, no rīta par ierasto Evangēliju, bet vakarā par epistulu. To gan var atstāt arī sprediķotāja paša izvēlei, vai viņš ņems vienu vai divas Svēto Rakstu grāmatas šim nolūkam.

Ja kāds šajā laikā vēlas saņemt Sakramentu, tad tas viņam ir jāpasniedz. Tam jānotiek saskaņā ar parasto Sakramenta kārtību, bet ņemot vērā apstākļus, kurus nosaka laiks un persona, kas Sakramentu vēlas.

No ikdienas mesām katrā ziņā ir jāatsakās, jo viss svarīgums atrodas Vārdā, bet ne mesās. Bet, ja kāds vēlētos saņemt Sakramentu nevis svētdienā, bet citā dienā, - tad mesa ir jānotur, kā laiks un dievbijība to atļauj. Šajā ziņā neviens nevar nospraust kādu likumu vai robežu.

Dziedāšanu svētdienu mesās un vesperēs tātad var paturēt. Šīs daļas ir pavisam labas un derīgas, un ir taču ņemtas no Svētajiem Rakstiem; tomēr ir iespējams tās saīsināt vai samazināt to skaitu. Bet mācītāja un sprediķotāja pienākums lai ir norādīt uz Psalmiem un dziesmām, kas jālieto ik dienas, rītos un vakaros; katram rītam jāparedz Psalms, labs responsorijs vai antifonija un kolekte; ik vakaram jāparedz viela draudzes lasīšanai un dziedāšanai, pēc tam, kad lekcija ir nolasīta un izskaidrota. Bet antifonijas, responsoriji, kolektes un legendas par svētajiem un par krustu - atļausim tām mierīgi atpūsties uz brīdi, kamēr tās tiks attīrītas un šķīstītas, - jo viņas satur daudz visādas netīrības.

Visu Svēto svētki var tikt izlaisti; vai arī - kur ir atrodama laba kristīga legenda, šo legendu var pievienot svētdienā pēc Evangēlija kā piemēru. Bet es atļauju, lai Marijas Šķīstīšanas svētki un Marijas Pasludināšanas svētki paliek; Marijas Uzņemšanas svētkiem un Marijas Dzimšanas svētkiem es atļauju saglabāties mazliet ilgāk, lai gan pat dziesmas, kuras tiem veltītas, nav tīras un nesamaitātas. Jāņa Kristītāja

svētki gan ir nesamaitāti. Turpretī neviena no legendām par apustuļiem nav tīra - izņemot tās, kas attiecas uz Svēto Pāvilu; tāpēc šo apustuļu svētku svinēšanu var pārcelt uz tuvāko svētdienu. Bet, ja nu tomēr kāds atzīst to par labāku, tad var šos svētkus arī īpaši atzīmēt.

Tālākie jautājumi tiks nokārtoti un uz tiem atbildēts saskaņā ar to, kā laika gaitā pēc tiem radīsies vajadzība. Bet svarīgākā lieta ir šī - lai viss tiek darīts tā, ka Dieva Vārds ir pārsvarā un valda; un lai Vārds atkal nekļūst par klaigāšanu un gaudošānu, un lai netiek atkal mehāniski nožvadzināts - tā bija līdz šim. Ja nepieciešams, tad labāk pamest un atsaucīties no visa cita, tikai ne no Vārda. Un nav labākas prakses vai vingrināšanās kā Vārds; un visi Svētie Raksti rāda, ka Vārdam jādod brīvs ceļš kristiešu starpā. Un Kristus pats arī saka, Lk. 10, ka tikai viena lieta ir vajadzīga, proti, ka Marija sēž pie Kristus kājām un klausās Viņa Vārdus katru dienu. Tā ir labākā daļa, ko viņa ir izvēlējusies, un tā nekad netiks atņemta. Tas ir pats **Mūžīgais Vārds**; visam pārējam ir jāpazūd, jāiziet projām - vienalga, cik puļu arī **Martai** nav jāpieliek, lai to paveiktu.

Uz to lai Dievs mums palīdz. Āmen.

Ditrihs BONHĒFERS (Dietrich BONHOEFFER) dzimis 1906. gadā Breslavā. No 1923. g. līdz 1927. g. studējis teoloģiju Tībingenē un Berlīnē. No 1928. g. līdz 1929. g. vikārs Barselonā. No 1929. g. līdz 1930. g. asistents Berlīnē. No 1930. g. līdz 1931. g. teoloģijas studijas Ņujorkā. No 1933. g. līdz 1935. g. mācītājs Londonā. No 1935. g. līdz 1940. g. Apliecinātājas Baznīcas (Bekennenden Kirche - tā dēvēja Vācijas Ev.-Lut. Baznīcas daļu, kura nostājās opozīcijā pret nacismu) sprediķotāju semināra vadītājs. Apcietināts 1943. gada 5. aprīlī. Nogalināts Flossenbirgas koncentrācijas nometnē 1945. gada 9. aprīlī.

D. Bonhēfers vienprātīgi tiek uzskatīts par vienu no gadsimta ievērojamākajiem evaņģēliskajiem teoloģiem. Viņa teoloģiskie uzskati spēcīgi ietekmējuši pēckara Eiropas teoloģiskos meklējumus. "Bonhēfers visu savu dzīvi meklēja brīvību sev un citiem, kas būtu dziļi argumentēta, kas pārliecina un kuru nevar ierobežot pat ciešanas un nāve. Bonhēfers šo brīvību atrada pastāvīgā satiksmē ar Kristus tēlu. Kristus mantojums kļuva par viņa dzīves lielo tēmu. Viņam to bija jāapstiprina ļoti dažādās dzīves jomās, gan ierastās, gan arī pavisam neierastās."¹

Redakcija

Dietrich BONHOEFFER.
Wer ist und wer war
Jesus Christus?
Hamburg. 1965.

Ditrihs BONHĒFERS.
Kas ir un kas bija
Jēzus Kristus?
Hamburga. 1965.

Fragmenti no priekšvārda

Grāmata satur D. Bonhēfera priekšlasījumus kristoloģijā, kurus viņš b u r t i s k i šādā veidā, protams, nekad nav turējis. Sākotnējie manuskripti ir pazuduši. No vairāku studentu pierakstiem E. Betge ir izstrādājis šī teksta r e k o n s t r u k c i j u.

Tāpēc atsevišķi teikumi bieži vien var nebūt savā starpā lo-

¹ D. Bonhoeffer. Das Lesebuch. München. 1985. Fragmenti no O. Dudzus priekšvārda.

giski saistīti. Teksts jāuztver kā lekciju konspekts.

Oto Dudzus

IEVADS

1. Kristologiskā jautājuma attīstība.

Mācība par Kristu iesākas klusēšanā. "Klusē, jo tas ir Absolūtais." (Kierkegaard.) Te nav darīšana ar mistagogisko klusēšanu, kur savā klusēšanā dvēsele ir pagāniskā plāpīgumā ar sevi pašu. Baznīcas klusēšana ir klusēšana Vārda priekšā. Ar to, ka Baznīca pasludina Vārdu, viņa patiesībā klusējot no metas ceļos neizsakāmā priekšā: klusums tevi no met pie zemes neizsakāmā priekšā (Aleksandrijas Kirils). Izrunātais vārds ir neizsakāmais, šis neizsakāmais ir Vārds! Ja tas top izrunāts, tad tas ir lielā parole (Luther). No Baznīcas pasaulē izkliegt, tas tomēr paliek neizteicams. Par Kristu runāt nozīmē klusēt. Par Kristu klusēt nozīmē runāt. Īstā Baznīcas valoda no patiesas klusēšanas ir Kristus pasludinājums. Tas, ko mēs šeit gribam – ir vēlēšanās no šī pasludinājuma attīstīt zinātni. Tās priekšmets savukārt tikai atklājas pašā pasludinājumā. Tātad šeit runāšana par Kristu kļūst par runāšanu klusējošajā Baznīcas telpā. Pazemīgā, klusumā pielūdzošā sakramentu draudze šeit nodarbojas ap kristologiju. Lūgšana, neraugoties uz viņas vārdiem, vienlaicīgi ir klusēšana un kliegšana Dieva priekšā. Ap šo tematu Kristus vārdā mēs sapulcējamies kā draudze. Tomēr ne baznīcā, bet auditorijā. Mēs darbosimies zinātniski.

Kristologija kā vārds par Kristu ir ipatnēja zinātne, tās priekšmets ir Kristus pats, Vārds, Logoss. Kristologija nozīmē vārdu par Dieva Vārdu. Kristologija ir logologija. Tādējādi kristologija ir ne ar ko citu nesalīdzināma zinātne, jo tā nodarbojas ar Logosu. Ja šis Logoss būtu mūsu pašu logoss, tad kristologija būtu logosa refleksija sevī pašā. Bet tas ir Dieva Logoss. Viņa transcendence kristologiju dara par ārkārtēju, Viņa ārpusesamība ir zinātnes centrs. Viņa saturs apstiprina viņa transcendenci tādējādi, ka viņš ir persona. Logoss, par kuru šeit iet runa, ir persona. Šis cilvēks ir

transcendents. Tas nozīmē divas lietas:

1. Logoss nav ideja. Kur kā Logosa pēdējā realitāte tiek sa-
prasta ideja, tur nevar atrast pēdīgo izpratni par kristolo-
ģijas centrālo raksturu un īpašo izpēmuma stāvokli.
2. Kristologija ar savām pretenzijām - būt par ne ar ko citu
nesalīdzināmu zinātņi un šīs telpas centru - paliek viena pa-
ti. Tai nav nekādu pierādījumu vai uzrādījumu par viņas priek-
šmeta transcendenci. Tās tēze par transcendenci, proti, ka
Logoss ir Persona, cilvēks, ir pieņēmums un nevis pierādījums.
Transcendence, kura domu pieņēmuma vietā top par pierādījumu,
nav nekas cits kā sevi pašā izolētā prāta imanence. Tikai zi-
nātne, kura sevi pašu saprot baznīcas telpā, šeit var piebal-
sot, ka kristologija ir zinātnes telpas centra. Tā ir neatzi-
tais un apslēptais universitātes litterarum centrs.

Visi zinātniskie jautājumi var tikt izsacīti divos jautājumos:

- a) kas ir x pirmcēlonis?
- b) kāda ir x jēga?

Pirmais jautājums aptver dabas zinātnes novadu, otrais - gara
zinātnes novadu. Abas zinātnes sader kopā. X priekšmets tiek
aptverts ar dabas zinātņi, ja tas tiek izprasts savās cēlonis-
kajās kopsakarībās ar citiem priekšmetiem. X priekšmets tiek
aptverts ar gara zinātņi, ja tas tiek izprasts savās jēgsaka-
rībās ar citiem pazīstamiem priekšmetiem. Abas zinātnes attie-
cas uz ierindojuma jautājumu. Kādu nepazīstamu priekšmetu ar
ierindošanas palīdzību var izprast, to iekļaujot esošajās shē-
mās. Kā x priekšmets ierindojas jau sakārtotā sistēmā? Jautā-
jums pievēršas šī x priekšmeta iespējamībām, viņa "kā?". Tas
ir svarīgi jautājumam pēc kristologijas. Kā ir iespējams ier-
indot šo priekšmetu?

Pēdējais cilvēka priekšnosacījums viņam ir dots cilvēciskajā,
ierindojamajā logosā. Kas notiktu, ja šo viņa zinātnes nozares
priekšnosacījumu apšaubītu? Kas - ja kāds izvirzītu pretenziju,
ka šis cilvēka logoss ir atcelts, notiesāts, miris? Kas notik-
tu, ja rastos kāds pret-logoss, kas visus ierindojumus noraidī-
tu? Kas pirmo iznīcinātu? Kas notiktu, ja uzsāktu sludināt cil-
vēciskā logosa kārtību kā salauztu un pārspētu, kā pretēju kā-

daļ jaunai pasaulei? Kādu atbildi dotu cilvēka logoss, ja tā tiktu uzrunāts?

Vispirms cilvēciskais logoss atkārtotu savu seno jautājumu: kā tādas pretenzijas ir iespējamas? Kā iekšēji šādu kārtību var aptvert? Viņš tāpat paliktu stāvam pie sava jautājuma pēc "kā?". Un, sajūtot savas kundzības apdraudējumus no ārpusē, viņš būtu gatavs paveikt grandiozas lietas. Viņš aizsteigtos priekšā pretenzijām, sevi pašu noliedzot, vienlaicīgi apgalvodams, ka šis noliegums ir nepieciešamā viņa paša būtības at-tistība. Tā ir šī logosa pēdējā viltība un pēdējais spēks. Tas ir darbs, ko ir paveicis Hēgelis savā filozofijā. Tā ir logosa reakcija uz pretlogosa uzbrukumiem, un tā nav tikai kaila aizsardzība, bet tā ir atziņa par lielo sevis noliegšanas spēku. Jo ševīs aizliegšana taču nozīmē sevis pieņemšanu. Ar to, ka logoss sevi pašu ierobežo, viņš atkal atgūst savu varu. Tomēr logoss atzīst pretlogosa pretenzijas. Līdz ar to mēģinājums uzbrukt viņa pēdējam priekšnosacījumam atklājas kā neizdevies. Logoss sevi uzņēmis pretlogosu.

Bet kas notiek, ja pretlogosa pretenzijas iegūst pavisam jaunu formu? Ja viņš vairs nav kā viena ideja, bet gan Vārds, kurš pagriezies pret logosa kundzību? Ja viņš kaut kad un kaut kur vēsturē atklājas kā persona. Ja viņš sevi atklāj kā cilvēciskā logosa tiesnesi un uz sevi norāda: Es esmu ceļš, patiesība un dzīvība? Ja viņš saka: es esmu cilvēka logosa nāve un Dieva Logosa dzīvība? Cilvēkam ar savu logosu jāiznīkst, viņš kriet manās rokās! Ja tiek sacīts: es esmu pirmais un pēdējais? Ja pretlogoss parādās vēsturē ne vairs kā ideja, bet kā iemiesojies Vārds, tad vairs nav nekādas iespējas viņu ietilpināt jau esošajos logosu ierindojumos. Šeit tikai būtisks top jautājums: kas tu esi? Runā pats! Jautājums "kas tu esi?" ir jautājums, kurš atceļ no troņa un atbrīvo prātu. Bet līdzīgs ir arī ticības jautājums: kas tu esi, vai tu esi pats Dievs? No šī jautājuma izaug kristologija. Kristus ir pretlogoss. Ierindošana vairs nav iespējama, jo šis Logoss ir cilvēciskā logosa gals. Vienīgi jautājums: "kas tu esi?" paliek piemērotākais jautājums. Viņā atveras fenomens. Uz jautājumu pēc "kas" at-

bildē viņš. Jautājums pēc "kas" ir jautājums pēc transcenden-
ces. Jautājums pēc "kā" ir jautājums pēc imanences. Tā kā šeit
jautātais ir Dēls, tad imanentie jautājumi viņu nevar uztvert.
Ne "kā tu esi iespējams?" - tas ir bezdievības jautājums, čūs-
kas jautājums, - bet "kas tu esi?". Kas - jautājums izsaka
pretimstāvošā svešumu un citādesamību, viņā vienlaicīgi atse-
dzās arī paša jautātāja eksistences jautājums. Viņš jautā pēc
sevis paša esamības svešai Esamībai, pēc sevis paša eksisten-
ces robežām. Transcendence noliek zem jautājuma viņa paša esa-
mību. Ar atbildi, piedzīvojot sava logosa robežas, viņš uzdu-
ras savas eksistences robežām. Tādējādi transcendences jautā-
jums ir eksistences jautājums un eksistences jautājums ir
transcendences jautājums. Teologiski izsakoties: vienīgi Dievs
ir tas, kas cilvēkam pasaka - kas ir viņš pats.

Jautājumi: "kas tu esi?" ir klātesoši ikdienišķajā dzīvē. Bet,
stingri ņemot, tie atklājas kā neatrisinātie ierindojuma "kā"
jautājumi. Saki man, kā tu esi; saki man, kā tu domā, tad es
tev sacīšu, kas tu esi. Šis profanizētais kas - jautājums ir
atlikums, kas iedzīvojies pirmatnējā reliģiskā jautājumā. Bet
kas - jautājumi ir pilnīgi reliģiski jautājumi. Tie ir jautā-
jumi pēc citiem cilvēkiem un viņu pretenzijām, pēc citas esa-
mības, pēc citām autoritātēm. Tie ir jautājumi pēc mīlestības
uz tuvāko. Transcendences un eksistences jautājumi kļūst par
personas jautājumiem. Tas nozīmē: cilvēks pats uz kas - jautā-
jumu nevar atbildēt. Eksistence nevar izkāpt pati no sevis,
tā paliek sevī ieslēgta un spoguļojas tikai sevī. Iekalta se-
vis pašas autoritātes važās viņa aizvien no jauna jautā pēc
"kā?". Sirds ir cor currum in se (Luther).¹

Kad mēs jautājam: "kas tu esi?", tad mēs runājam paklausīgā
Ādama valodā, bet jautājot: "kā tu esi?", mēs runājam kritušā
Ādama valodā. Bet šī pirmā valoda ir izpostīta.

Vai, stingri ņemot, mēs vispār varam uzstādīt jautājumu pēc
"kas"? Vai mēs spējam, jautājot pēc "kas?", domāt kaut ko
citu, nevis "kā"? Mēs to nespējam. "Kas" noslēpums paliek

¹ Sevī pašā salocīta, sev noliekusies sirds (J.R.).

aizklāts. Pēdējais kritiskās domas jautājums paliek konflikta: vajadzētu jautāt pēc "kas" un tomēr to nevaram.

Tas vispirms nozīmē: uz jautājumu vienmēr ir iespējams atbildēt, ja vien tas ir pareizi formulēts. Pēc "kas" tikai tad var likumīgi jautāt, ja jautātājs iepriekš atklājies pats un anulējis imanento logosu. Jautājums pēc "kas" ir iepriekšējs cēlonis atbildei. Tas tālāk nozīmē: kristologiskais jautājums zinātniski var tikt uzstādīts tikai baznīcas telpā. Tur, kur Kristus pretenzija - būt par Dieva Logosu - ir pieņemta kā patiesi taisnīga. Tur, kur pēc Dieva tiek jautāts, jo jau ir zināms, kas viņš ir. Kāda vispārēja nekonkrēta meklēšana uz priekšu pēc Dieva nepastāv. Šeit var tikai meklēt to, kas jau ir atrasts. "Tu mani nevari meklēt, ja tu mani jau neesi atradis." (Pascal.) Šī doma atrodama arī pie Augustīna.

(Turpinājums sekos.)

Uuras SAARNIVAARA.
Can The Bible Be Trusted?
Minneapolis. 1983.

Dr.phil. Dr.theol. Ūras SÄRNIVÄRA.
Vai Bibelei var uzticēties?
Minneapolis. 1983.

JAUNĀ DERĪBA

Iedalījums un nosaukums.

Jaunā Derība (turpmāk - JD) veidota no četrām grāmatu grupām:

- I. Četri evaņģēliji: Mateja, Marka, Lūkas un Jāņa.
 - II. Apustuļu darbi.
 - III. 21 apustuļu vēstule: 13 Pāvila,
1 Ebrejiem,
1 Jēkaba,
2 Pētera,
3 Jāņa,
1 Judas.
 - IV. Apokalipse jeb Jāņa Atklāsmes grāmata.
- Bībele pati runā par veco un jauno savienību jeb derību (Jer. 31:31 tpm.; citēta Ebr. 8:8 tpm.; Mt. 26:28; Mk. 14:24; 2. Kor. 3:14). Pamatojoties uz to, ir pierasts runāt par Veco un Jauno Derību (vispirms pie Tertuliāna ap 200. g.) kā par divām galvenajām Bībeles daļām.

Jaunās Derības kanona izcelšanās.

Grāmatas, kuras ietilpst JD kanonā jeb šajā dievišķi autoritatīvo rakstu krājumā, tikai pa daļai ir sakārtotas hronoloģiskā kārtībā. Izkārtojumu vairāk ir noteicis to saturs. Pilnīgi drošas ziņas mums ir tikai par dažu JD grāmatu sarakstīšanas laiku. Katrā ziņā tās tika sacerētas laikā no 40.-96. g. JD grāmatu k a n o n i s k u m u jeb dievišķo normatīvitāti pamato to rašanās Dieva inspirācijā, t.i., Viņa Gara darbībā un vadībā, tādējādi tās ir t h e o p n e u s t o i (Dieva iedvesmotas, Dieva inspirētas, 2. Tim. 3:16). Četri evaņģēliji satur galvenokārt rakstus par Jēzus Kristus darbiem, mācību, ciešanām, nāvi, augšāmcelšanos un debesīs uzkāpšanu. Pārējās JD grāmatas sastāv no zināmu apustuļu mācībām, kurus Kristus izraudzījās un pilnvaroja par saviem pārstāvjiem, un no dažu

citu agrīno kristiešu vadītāju rakstiem, kas tos sarakstīja Dieva Gara inspirēti un vadīti.

Jēzus sacīja par savu mācību: "Debesis un zeme zudīs, bet mani vārdi nezudīs." (Mt. 24:35; Mk. 13:31; Lk. 21:33.)

Apustulis Pāvils rakstīja par vēsti, kuru sludināja un mācīja (un viņa vārdi attiecas uz apustulisko k e r y g m a jeb vēstījumu vispār):

Mūsu evaņģēlijs nāca pie jums ne tikai vārdos, bet arī spēkā un Svētajā Garā un ar pilnu pārliecību... Jūs uzgēmāt Dieva vārdu, ko dzirdējāt no mums... ne kā cilvēku vārdu, bet kā to, kas tas patiesībā ir, Dieva vārdu, kas darbojas jūsos, kas ticat (1. Tes. 1:5; 2:13).

Agrīnie kristieši "stingri pastāvēja apustuļu mācībā", esot "paklausīgi tai mācības priekšzīmei (veidam, formai), kurai viņi "bija nodoti". Viņi nepiekrita novirzīties no tās: "ne pāri tam, kas ir rakstīts" (me hyper ha gegraptai, 1. Kor. 4:6). Apustulis Jānis brīdina: "Ikviens, kas nepaliek Kristus mācībā, tam nav Dieva." (2. Jņ. 9.)

Agrīnie kristieši apzinājās šo JD rakstu dievišķo autoritāti ne dēļ apustuļu skaidrās, noteiktās mācības, bet arī dēļ iekšējās Svētā Gara liecības, kad viņi pirmoreiz tos lasīja, - tāpat kā sajuta apustuliskās vēsts dievišķo autoritāti, kad to dzirdēja. JD raksti tika sarakstīti apvidos, kas atradās ievērojamā attālumā cits no cita: Palestīnā, Sirijā, Grieķijā, Maķedonijā, Romā un, iespējams, arī dažās citās vietās. Kristiešu draudzes bija izkaisītas plašos Vidusjūras piekrastes apgabalos un dažās citās zemēs. Kādu laiku tām nevarēja būt pilns šo grāmatu komplekts, pat ja tās visas tai brīdī jau būtu eksistējušas; tomēr visas grāmatas draudzēm (vismaz vairumā gadījumu) jau bija līdz 200. g., kaut arī manuskripti izplatījās daudz lēnāk nekā iespīestās grāmatas šodien.

Pirmā gadsimta beigu posmā kristiešiem radās citi raksti blakus tiem, kuri attiecās uz JD. Daži no tiem saturēja viltus mācības. Kļuva nepieciešams izdalīt istās kanoniskās JD grāmatas no pārējās literatūras. Kritērijs jeb standarts šādai sīšanāsai bija tas, lai šīs grāmatas būtu uzrakstījuši vai nu

pilnvaroti apustuļi, vai vismaz lai tās saturētu neviltotu apustulisku un Gara inspirētu mācību, pat ja to sacerējuši citi cilvēki.

Neilgu laiku bija zināma nedrošība attiecībā uz Jēkaba, Jūdas, 2. Pētera, 2. un 3. Jāņa vēstulēm, vēstuli Ebrejiem un Apokalipsi. Daži kristiešu vadītāji sauca šīs grāmatas par antilegomena jeb diskutētajām, apstrīdētajām grāmatām. Vispārpieņemtās grāmatas, par kurām nebija šaubu, sauca par homologoumena jeb atzītajām grāmatām. Īpaši no otrā gadsimta vidus sākot, savas grāmatas rakstīja un izplatīja gnostiski hairētiķi. Šīs grāmatas pretendēja uz to, it kā tās būtu apustuļu sarakstītas (piem., Toma evaņģēlijs). Kristiešu vadītājiem bija jāveic piesardzības pasākumi pret šādiem viltotiem pseidoepigrāfiskiem rakstiem. Tomēr neviena no minētajām antilegomena grāmatām netika turēta aizdomās (izņemot dažus gadījumus no pārliecinātu hairētiķu puses), ka tās būtu pseidoepigrāfiskas. Tās tika apstrīdētas vai apšaubītas citu iemeslu dēļ.

Terthullianus (ap 200. g.) stāsta par presbiteri (vecāko, mācītāju), kurš sacerējis grāmatu ar nosaukumu Pāvila darbi, ko it kā būtu sarakstījis apustulis Pāvils. Kaut arī viņš argumentēja, ka ir to darījis aiz mīlestības uz Pāvilu, viņu noraidīja, lai gan grāmata nesaturēja maldīgas mācības.¹ Pirmais ievērojamais Baznīcas vadītājs, kurš izmantoja visas mūsu JD grāmatas un tikai tās, bija Atenasijs (+373), Aleksandrijas bīskaps Ēģiptē. Savā 367. gada Lieldienu vēstulē viņš rakstīja:

Šīs grāmatas ir pestīšanas avots, tā ka ikviens, kam slāpst, tās lasot, var tikt Dieva vārda atspirdzināts. Vienīgi šajās grāmatās ir atklāta patiesas dievbijības mācība. Neļaujiet nevienam ne ko pie tām pielikt, ne ko tām atņemt.

¹ The New Bible Dictionary; ed. by J.A. Douglass, 1970, 1063; Lars Hartman, "Nyttestamentlig istagogik", En bok om Nya testamentet, ed. by Birger Gerhardsson, 1971, p. 91.

Galīgā oficiālā JD kanona apstiprināšana tādā veidā, kā mēs to pazīstam, notika Hipo (393) un Kartāgas (397) Baznīcas koncilos Ziemeļāfrikā (tagad Tunisā), kurus abus vadīja Augustīns, Hipo bīskaps. Ap to pašu laiku Hieronīms pabeidza savu JD latīņu tulkojuma caurskatīšanu (Versio, Vulgata, Vulgatu), kurā ietilpa tās pašas grāmatas.

Attiecībā uz JD vēsturisko un doktrinālo vienību un konsekvenču, teologi ir sadalījušies divās galvenajās grupās. Liberāli kritiskie teologi uzskata, ka atsevišķu JD daļu starpā pastāv ievērojams vienības trūkums vēsturiskā un doktrinālā ziņā.²

Bibliiski konservatīvie teologi ir pārliecināti, ka, lai arī JD ir dažādi akcenti un redzes punkti, tās pamatā ir dziļa vienotība. Tās dažādās daļas papildina, nevis noliedz cita citu.³

Protestantiskā reformācija un Jaunās Derības kanons.

16. gadsimta Romas katoļu un evaņģēliskajām (luterāņu, kalvinistu, anglikāņu, anabaptistu) Baznīcām nebija būtiskas nevienprātības attiecībā uz JD kanona dievišķo inspirāciju un uzticamību. Kad Lutērs 1522. gadā publicēja savu JD vācu tulkojumu, viņš pievienoja tam vispārīgu ievadu un priekšvārdus katrai grāmatai. Šajos priekšvārdos viņš izteica kritiskas piezīmes attiecībā uz grāmatām, kuras senajā Baznīcā tika piešķaitītas "apstrīdētajām". Sevišķi kritisks viņš bija pret Jēkaba un zināmā mērā pret Ebreju un Jūdas vēstulēm. Savā priekšvārdā Ebreju vēstulei Lutērs rakstīja: "Tā ir apbrīnojami laba vēstule," taču "manuprāt, šī vēstule ir sastādīta no vairākiem gabaliem un neaplūko sistemātiski nevienu tematu." Lutērs turpināja: "Mēs gribam pieņemt tās smalko mācību ar visu cieņu, taču skaidrs, ka mēs to nevaram likt blakus apustuļu vēstulēm." Tomēr ir daudzi teologi, kuri šai vēstulē saskata stingru sistemātisku kārtību. Savā JD vispārīgajā ievadā Lutērs teica, ka,

² Sk. piem., R.H. Fuller, *The New Testament in Current Study*, 1962., un E. Käsemann, ed., *Das Neue Testament als Kanon*, 1970.

³ Tā, piem., G.E. Ladd, *The Pattern of New Testament Truth*, 1968; Ralph P. Martin, *New Testament Foundations II: Acts to Revelation*, 1978, p. 419.

viņaprāt, Jēkaba vēstule "patiesi ir salmu vēstule", "kurai nav evaņģēliskas dabas". Šīs vēstules priekšvārdā Lutera rakstīja:

Jēkabs mudina vienīgi uz bauslību un darbiem. Tā lietas tiek mestas kopā tik nekārtīgi, ka rodas iespaids, ka daži apustuļa mācekļu izteikumi ir šādā veidā uzņemti uz papīra vai arī kāds cits tos ir pierakstījis no viņa sludināšanas.

Par Jūdās vēstuli Lutera sacīja: "Lai katrs par to domā, kā gars viņam liek. Mans prāts nespēj piemēroties šai grāmatai. .. Es tuos pie grāmatām, kuras man pasniedz Kristu skaidrāk un tirāk." Vēlāk, pārskatot savus JD priekšvārdus, Lutera ievērojami klusina to negatīvo toni. Izdevumos pēc 1522. gada viņš atmeta bieži citēto atsauksmi par Jēkaba vēstuli kā par "salmu vēstuli"⁴ un mīkstināja priekšvārdu pašai vēstulei. 1522. gadā viņš rakstīja, ka Jēkabs "vēlas aizsargāties pret tiem, kuri paļaujas uz ticību bez darbiem, bet nav šim uzdevumam piemērots... viņš sarausta Rakstus un tādēļ runā pretī Pāvilam un visiem Rakstiem... Viens cilvēks nav nekas arī pašaulīgās lietās; kā tad šis viens cilvēks viens pats lai varētu būt pretinieks Pāvilam un visiem Rakstiem." JD izdevumos pēc 1522. gada Lutera izlaiž šos divus pēdējos teikumus. Tāpat viņš atsakās no negatīvā Atklāsmes grāmatas vērtējuma, dodot tai cildinošu priekšvārdu.⁵ Viņš raksta:

Šajā grāmatā mēs redzam, ka... pāri visām mocībām un zvēriem, un jaunajiem eņģeļiem Kristus ir ar saviem svētajiem, beigās gūdams uzvaru.

Lutera uzskati par Atklāsmes grāmatu mainījās, kad viņš aptvēra, ka zvērā ar jēra ragiem no Atkl. 13:11 sek. ir priekšsludināta pāvestība, un tā šis pravietojums bija piepildījies.⁶

⁴ Luthers Werke, Weimarer Ausgabe (WA), 1883. (Deutsche Bibel, 6:10).

⁵ WA, Deutsche Bibel, 7:404, 406 f.

⁶ G.E. Ladd, The Blessed Hope. A Biblical Study of the Second Advent and the Rapture, 1964., p. 32.

Luters uzskatīja, ka atsevišķas Bībeles grāmatas, sevišķi Jāņa evaņģēlijs un Pāvila vēstules Romiešiem un Galatiešiem, esot "galvenās grāmatas, kuras liek pamatu ticībai". Gandrīz visi kristieši piekrit viņa viedoklim, ka visas Bībeles grāmatas nav vienlīdz vērtīgas un nozīmīgas, pat ja tās visas ir rakstītas Dieva inspirācijā. Piemēram, tādas grāmatas kā Esteres, Salamans mācītājs, Obadjas, Nahuma un Cefanjas "neliek pamatu ticībai", un tām nav tādas vērtības kā četriem evaņģēlijiem, Romiešu, Korintiešu, Galatiešu, 1. Pētera vēstulei u.c. Runājot par cilvēka miesu kā par simbolu vai paralēli Kristus miesai, Baznīcai, Pāvils atzīst 1. Kor. 12:14-27, ka visi ķermeni locekļi nav vienlīdzīgi, bet daži no tiem ir vājāki un mazāk godājami par citiem, kaut arī tie visi ir ķermeni Isteni locekļi un Dieva radība. Tāpat tas ir arī attiecībā uz Rakstu "ķermeni".

Rakstot par to, Džons Varvīks Montgomerijs atzīmē,⁷ ka Džons Veslejs atgriezās Eldersgeitā, Londonā, klausoties Lutera priekšvārdu Romiešu vēstulei - nevis Obadjas grāmatai! Atcerēsies arī, ka Luters mudināja ļaudis balstīt savu ticību uz to, ko Dievs saka Bībelē, nevis uz to, ko saka viņš. Patiesībā luteriskā Baznīca nekad nav parakstījusies zem iepriekš izklāstītajām Lutera kritiskajām piezīmēm. Montgomerijs nemaldās, sacīdams: "Kā labi zināms, Baznīca, kas nes Lutera vārdu, nekad nav pieņēmusi viņa kanoniskos spriedumus. Tie būtu jāuztver kā viņa personīgie uzskati, no kuriem dažus viņš vēlāk atmēta."⁸

Žans Kalvīns nekad formāli neapsprieda dažādu Bībeles grāmatu kanoniskumu. Kā atzīmē Dž.I. Pakers,⁹ viņš "ļauj mums izdarīt secinājumus par saviem uzskatiem no nedaudzām nenozīmīgām piezīmēm". Savā Kristīgās reliģijas mācībā (Institutio christianae religionis, 7:1) viņš kā apsmieklu un apvainojumu Svetajam

⁷ Montgomery, "Lessons from Luther on the Inerrancy of the Holy Writ", God's Inner Word. An International Symposium on the Trustworthiness of Scripture (GIW), ed. by him, 1974., p. 80.

⁸ GIW, 83.

⁹ Packer, "Calvin's View of Scripture", GIW, 110 f.

Garam noraidīja Romas katoļu pretenzijas, ka vēsturiskajai Baznīcai jānosaka mūsu priekšstatī par Bībeles kanona robežām. Pēc Kalvina domām, Svētā Gara iekšējā liecība ļauj Baznīcai atšķirt Gara inspirētās grāmatas no visām pārējām.

Praksē Kalvins pieņēma Bībeles kanonu tādu, kāds tas bija (neattiecinot uz to VD apokrifus). Viņš ticēja, ka Svētais Gars ir vadījis senās Baznīcas pareizu izvēli šai jautājumā. Tomēr Kalvins pieļāva, ka atsevišķo Bībeles grāmatu autorība ir zināmā mērā atklāts jautājums. No autoritīvāties viedokļa, izšķirošais šādos gadījumos ir "kanoniskuma zīmogs". Šis zīmogs kļūst redzams, salīdzinot šādas grāmatas ar homologoumena grāmatu saturu. Kenets S. Kancers raksta:¹⁰

Kalvina izpratnē, ja grāmata nes... dievišķības zīmogu, tai jābūt radītai inspirācijā un tādēļ jātop pieņemtai kā autoritatīvam Dieva vārdam. Šādā veidā Kalvins izdara galējo slēdzienu attiecībā uz... otrās Pētera vēstules kanoniskumu.

Tā kā Kalvins nekad nekritizēja antilegomena JD grāmatas, kalvinistu protestantiskajām Baznīcām nekad nebija tāda veida diskusiju par tām, kādas bija luterāņiem.

(Turpinājums sekos.)

¹⁰ Kantzer, "Calvin and the Scriptures", in Inspiration and Inerrancy, ed. by J.F. Walwood, 1957, p. 151, at: Packer, GIW, 110.

Aizvadītajā gadā Pasaules Luterāņu Federācija (turpmāk - PLF) atzīmēja jau 40. pastāvēšanas gadadienu, taču PLF atbildīgā darbinieka V. Vajtas sešu gadu vecās pārdomas vēl nav novecojušas. Tā kā arī mūsu Baznīca kopš 1963. gada (šogad - 25 gadu jubileja!) ir šīs starptautiskās organizācijas locekle, tad mums nozīmīgi izsekot PLF darbības diapazonam un problēmām.

Redakcija

Vilmos VAJTA.

Vilmošs VAJTA.

From Generation to Generation.

No paaudzes uz paaudzi.

Stuttgart. 1983.

Štutgarte. 1983.

Pasaules Luterāņu Federācijas 35 gadi:

1947-1982.

(Grāmatas atreferējums)

PLF dibināta Lundā (Zviedrijā) 1947. gada 1. jūlijā. Aizvadītie 35 gadi ir vienas paaudzes laikposms, attīstība no bērna domām un spriedumiem līdz pieaugušā pārliecībai. Lai kopīgi meklētu ceļus uz nākotni, nepieciešami dialogi dažādu vecuma grupu pārstāvju starpā.

Autora piedāvā četrus problēmu lokus dialogiem starp paaudzēm, katrā no tiem pieskaroties: a) savām atmiņām, b) saviem novērojumiem, c) savām nākotnes cerībām.

I K o p i b a d i e v k a l p o j u m ā.

(a) Jau ilgi pirms PLF dibināšanas pastāvēja zināma luterāņu baznīcu kopība - lūdzu draudžu garīgajā vienībā. 1947. gada 1. jūlijā plkst. 12.25, pieņemot jaundibinātās PLF konstitūciju, dibinātājas locekles-baznīcas izveidoja arī organizatorisku kopību. Bet jau no paša sākuma šai jaunajai kopībai bija arī sava atvērta brūce: luterāņu baznīcām, kuras gan balstās uz tām pašām Apliecībām, nav vēl visām savstarpējas euharistiskas kopības. Šis jautājums vienmēr bijis PLF darba kārtībā. Tomēr vēl Daresalamā 1977. gadā (VI Asambleja) interkomūnija visu PLF locekļu - baznīcu starpā nav nokārtota. Otra problēma: sāpīgi, ka PLF kā organizācijai līdz pēdējam laikam trūcis in-

tereses studijām l i t u r g i j a s jautājumos. Izveido-
 jies iespāids, ka liturgija mūsu baznīcās joprojām ir kaut
 kas sekundārs, tikai ar tehnisku nozīmi.

(b) Tomēr luterāņu Baznīca i r l i t u r g i s k a Baznīca! Pēckara
 perioda iezīme: atsevišķās baznīcās izrāda lielu interesi li-
 turgiskos jautājumos un revīdē savas iedibinātās liturgiskās
 kārtības. Šo pieredzi apmainot savstarpējos kontaktos, notiek
 arī savstarpēja bagātināšanās. Tagad, stāvot liturgiskās at-
 tīstības krustceļos, mums jāpaspēj pazemīgi par jaunu sev at-
 klāt dažas piemirstas Reformācijas idejas caur šodienas Romas
 Katoļu baznīcas vīdi, lai mūsu kopība dievkalpojumā, kura ta-
 gad pastāv dažādās liturgiskās formās nepareizi attīstītā
 "Protestantismā", reiz varētu iemiesot istu evaņģēlisku kato-
 licitāti.

Jaunas liturgiskās aktivitātes varētu atvērt ceļu uz jaunām
 kopības (ieskaitot euharistisko) formām arī tur, kur doktri-
 nālās atšķirības citādi nav pārvaramas, tur, kur nepalīdz pār-
 spīlētais uzsvars uz sprediķošanu.

(c) Mūsu cerība - jauns garīgums mūsu baznīcās. Ko tas nozīmē?
 Lai atturētu ļaudis no garīguma meklējumiem tikai savā iekšējā
 pasaulē, lai neļautu bēgt no materiālās realitātes (piem.,
 klosteros), luteriskā teoloģija vienmēr uzsvērusi principa
 "Vārds kļuva miesa" (Gara inkarnācija) svarīgumu. Tāpēc arī
 visai sekulārajai dzīvei jāsapņem sava liturgiskā bāze. Jāparā-
 da, kā Dieva Vārds un ticība a a k r a m e n t ā l i pavada
 cilvēka dzīvi no dzimšanas līdz nāvei. Svētā Gara radošais
 spēks izplatās no i k d r a u d z e s dievkalpojuma. Nākošās pasau-
 les atslēga ir Kristus inkarnatīvā klātbūtne tajā.

II K o p ī b a t i c ī b a s a p l i e c ī b ā.

(a) PLF nesaskata nekādu pretrunu starp konfesionalitāti un
 ekumenicitāti! PLF arī ekumeniskajā kustībā fokusē uzmanību
 pie senbaznīcu apliecībām, tajā pašā laikā ļaujot ticības ap-
 liecībai kā ekumēnisma komponentei šodienas dažādos apstākļos
 pieņemt dažādu, pat neatkarīgu, formu. Šāds ekumēniskās kustī-
 bas labā ieturēts "ekumēniskais konfesionalisms" no Federācijas

puses ir pat kļuvis par šķērslī pilnīgai "luterāņu" vienībai. Savukārt, nesenie Confessio Augustana pētījumi parādījuši, ka vēsturisks konfesjonāls dokuments var būt arī šodien ekumēniski nozīmīgs.

(b) Kristīgās baznīcas apliecina Kristu. Šis fundamentālais pamats to apliecībās ļauj sākt dialogu "zem viena Kristus". Dažādas konfesijas šodien iesaistās ekumēniskā dialogā, kurš pēc II Vatikāna koncila galvenokārt pieņem bilaterālu formu. Dialoga mērķis - s a p r a s t, kā, stāvot "zem viena Kristus", vienu ticību var apliecināt dažādās (vēsturiski, kultūrāli, intelektuāli) formās un kā varētu samierināt šo apliecību atšķirības. Nostiprinās pārlicība, ka vienība (dialogā) var izpausties arī dažādās apliecību formās, v i e n ī b a d a ž ā d ī b ā. Bez tam nedrīkst aizmirst: ticības apliecībai arī šodienas pasaulē ir katehētiska funkcija (M. Lutera "Kas tas ir?").

(c) Cerības nākotnei dod dialogi, kuros ir iesaistīta PLF. Liels un vēl neiztērēts ekumēnisks kapitāls nākotnei fiksēts arī Confessio Augustana VII artikulā ("... kur vien pareizi pasludina evaņģēliju un pārvalda sakramentus saskapā ar Kristus iestādījumu..."). Tieši šajā aspektā turpmāk būs jāaplūko jautājums par kādas baznīcas iestāšanos (piederību) PLF. Tā varētu tuvojties kopībai ar baznīcām, kurām ir maz vai nav nekā no "luteriskās tradīcijas". Tad gan jāpārformulē daži panti PLF konstitūcijē (piem., "PLF ir luterāņu baznīcu brīva asociācija"). Jāspēj atklāti pateikt: pašam Luteram jēdziens "luterāņu baznīcas" šķita absurds. Jau tagad ne visas PLF locēkles - baznīcas ševi sauc par luteriskām.

III K o p ī b a p a s a u l e s m i s ī j ā.

(a) Ipaši kopš 1970. gada (V Asambleja Eviānā) pašā centrālajā vietā izvirzās baznīcu darbības problemātika pasaulē - sociālie un politiskie, miera un taisnīguma jautājumi līdz ar to teoloģisko legitimāciju. (Dažreiz gan, kontaktu uzturēšanas nolūkā ar to vai citu locēkli - baznīcu, PLF jāņem apolītiska attieksme.) Pēc II Pasaules kara PLF reaktīvēja kādreizējās

misijas stacijas daudzās zemēs, misijas darbu nu virzot jaunā ceļā: uz neatkarīgu baznīcu attīstību. Tad - jau Visāfrikas luterāņu konferences (pirma - 1955. g.) - aizvien neatlaidīgāk pacēla sociāli ekonomisko netaisnību, politisko spaidu un cilvēka tiesību problemātiku. Jāpatur vērā, ka progress tikai pēc materiālās labklājības standartiem nav baznīcai vēlamais. Bez tam ar misiju ir saprotama kalpošana v i s a i cilvēka būtnei, misija nevar būt tikai kristīgo konvertītu sagatavošana.

(b) Kopš 1970. gada aizvien pieaug PLF paziņojumu skaits tādos jautājumos kā cilvēka tiesības, rasu attiecības, miers pasaulē. Pleaugošu nozīmi iegūst baznīcas un valsts attiecību jautājumi. Zināmu jaunu virzienu iezīmēja PLF aicinājums 1981. gadā tieši lielvalstu vadītājiem miera jautājumā. Mēs gan esam "sūtīti pasaulē", bet vai PLF ir tiesības vērsties pie atsevišķām valdībām bez attiecīgo baznīcu piekrišanas? Kā vērtēt katras atsevišķās baznīcas iesaistīšanos savas valsts pārvaldes sistēmā? Sūtīti pasaulē, - bet kā panākt sekošanu Kristus dotajiem kritērijiem, nevis politiskiem apsvērumiem? Kā ir šodien ar dialoga iespējām starp baznīcu un valsti sociāli-ekonomiski-politiskajās kontraversēs? Miera konferencēm un demonstrācijām atklātības trūkuma dēļ var zust jēga. Mūsu centieniem pēc baznīcu vienības jātop par paraugu pasaules tieksmēs pēc miera starp tautām.

(c) Kristū - pasaules cerība (tā ir VII Āsamblejas Budapeštā galvenā tēma). Kristiešiem te jāakcentē viens vārds: KRISTŪ. Kristum jāatgriežas pasaulē! Tā ir mūsu l i e l ā cerība. Nepadoties šīs zemes "mazo cerību" kārdinājumiem! Bet cerības ceļš Kristū arī pasauli vedīs caur ciešanām, neveikamēm, sakāvi, caur Golgātu. Tikai tā cilvēkā top jauns radījums, tā cilvēks pats vairs nav "visu lietu mērs". Kristus ir tas, kas visu dara jaunu, arī šo pasauli, - ne mūsu aktivitātes "pasaules uzlabošanai".

IV K o p i b a k ā u z t i c ē t a d a r b i b a .

(a) Joprojām neatrisināta problēma ir PLF e k l e s i o l o -

g i s k a i s raksturs: baznīcu apvienība kā Baznīca vai kā sekulāra asociācija? Vajadzētu taču būt iespējai Pasaules Baznīcai organizēties kādā citā, no Romas katoļu Baznīcas atšķirīgā, formā! Šis neatrisinātais jautājums joprojām rada spriegumu starp PLF locekļu kopību, savstarpējo atkarību un starp pasvītoto ik locekles-baznīcas autonomiju. Praksē gan līdz šim PLF darbojas kā federācija bez doktrinālas autoritātes, atļaujot ik baznīcai-loceklei pašai pateikt, vai tās mācība ir saskaņā ar PLF konstitūciju.

(b) Šodien dažādos aspektos PLF ir pāraugusi savu konstitūciju. Tomēr nevajadzētu steigties ar atsevišķām izmaiņām konstitūcijā, pirms nav noskaidrots PLF eklesioloģiskais raksturs. Bet - mēs visi esam Dieva derības partneri. Tāpēc visu atsevišķo šīs derības locekļu pienākums ir - būt uzticīgiem; meklēt, kādu kopības veidu šī derība iedibina dažādo locekļu starpā Svētajā Garā. Bez tam PLF Asamblejās paliek neatrisināta problēma: kā lai locekles-baznīca iesniedz savu viedokli ievietošanai tekstā, par kuru Asambleja balsos? Savukārt Asambleju lēmumi un pieņemtie dokumenti būtu jāapspriež un par tiem jādebatē, un jāpiemēro sinožu līmenī ik locekles-baznīcā.

(c) Jākāpina luterisko baznīcu savstarpējais atbalsts vienai otras **g a r i g a j ā s** vajadzībās. Ir jāšaubās, vai šādas vajadzības un baznīcu kopības garīgie jautājumi var tikt izdiskutēti un piemēroti "in muntum colloquium et consolatio fratrum" tikai oficiālu kontaktu veidos (vizītēs utt.). Praktiskam pastorālajam darbam baznīcu starpā nepieciešama piemērota forma. Autora ierosinājums: luterāņu baznīcām izveidot **k o l e g i ā l o e p i s k o p ā t u** (kā pastorālu risinājumu, galvenokārt vārdiskā līmenī, bez universāla episkopāta pretenzijām). Tas varētu izrādīties tikpat nozīmīgi kā vizītoru iecelšana Reformācijas laikā, tas arī vairotu uzticību baznīcu starpā. Daži koleģiālā bīskapa uzdevumi, piemēram, varētu būt: 1) apmeklēt šķirtās luterāņu baznīcas; 2) dot padomus baznīcu iekšējos konfliktos; 3) vest sarunas ar luteriskajām baznīcām ārpus PLF; 4) dot padomus baznīcām dialogu mek-

lējumos; 5) veicināt kopību, samierināt konfliktus baznīcu
starpā utt.

Kristības sakramenta prakses jautājums sevišķi svarīgs Baznīcai tapis tieši pēdējā laikā. Piedāvājam iepazīties, kā Kristības sakramenta prakses problemātika tiek risināta citās pasaules daļās.

Redakcija

LUTERĀŅU - METODISTU APVIENOTĀIS PAZIŅOJUMS PAR KRISTĪBU

(Pieņemusi ASV luterāņu un metodistu kopīgā dialoga dalībnieki 1979. gada 11. decembrī. Fragmentārs tulkojums no šī paziņojuma publikācijas Pasaules Luterāņu Federācijas informācijas 1981. gada 1. oktobra numura.)

KONSTATĒJUMI.

1. Mēs pieņemam kā vērtīgus v i s u s kristības aktus Trīsvienīgā Dieva vārdā, kas notikuši, lietojot ūdeni, saskaņā ar Kristus pavēli un apsoliījumu (Mt. 28:18-20).
2. Mēs apstiprinām, ka kristība ir i e e j a s sakraments svētajā katoliskajā (vispārējā) Baznīcā, bet n e i e e j a s sakraments kādā atsevišķā denominācijā. Kristība ir sakraments, kas pasludina Baznīcas patiesu vienību (1. Kor. 12:13). Kristība ir Dieva dāvana, lai izveidotu kristīgo sabiedrību.
4. Mēs apstiprinām, ka kristība ir paredzēta visiem cilvēkiem, ieskaitot zīdaiņus. No kristības sakramenta nedrīkst izslēgt nevienu personu tās vecuma vai garīgās kapacitātes dēļ.
5. Mēs apstiprinām, saskaņā ar Sv. Rakstiem, ka kristībā Dievs dod Svēto Garu (Rm. 6:1-11, Kol. 2:12, Jņ. 3:5, Ap. d. 2:38, 1. Kor. 12:13, Gal. 3:27-28).
7. Mēs apstiprinām, ka kristībā ir r e i z ē Dieva žēlastības dāvana un ticīgā ticības apliecinājums.

PRASĪBAS UN REKOMENDĀCIJAS.

1. Kristība ir saistīta ar kristīgo draudzi, tāpēc - izņemot ārkārtējus apstākļus - kristības akts ir jāizpilda ordinātam garīdzniekam atklātā draudzes dievkalpojumā. Kristība nevar būt privāts akts. Garīdzniekiem jāatbalsta

vienam otru, pretojoties privātām ģimenes kristībām.

2. Mēs vienojamies, ka **ā r k ā r t ī g i** svarīga ir kristības kandidātu (vai viņu vecāku un krustvecāku) pirms-kristības instruktāža. Mēs mudinām garīdzniekus un draudzes uzskatīt šo instruktāžu par ļoti nopietnu lietu un pretoties katram mēģinājumam to padarīt minimālu.
3. Kristīgā draudze ir atbildīga par kristīto uzņemšanu un audzināšanu. Ja kristī zīdaiņus vai bērnus, mēs uzskatām par nepieciešamu, lai vismaz viens no vecākiem vai krustvecākiem apliecinā savu kristīgo ticību, solidams kristāmo audzināt kristīgai ticībai un dzīvei. Gadījumos, kur šis nosacījums netiek ievērots, var būt nepieciešams atteikums. Mācītājiem jāatbalsta vienam otru, respektējot un izskaidrojot tos gadījumus, kur noticis kristības atteikums.
5. Mēs ticam, ka kristība **n a v** atkārtojama. Tā kā mēs saprotam kristību kā ieeju Baznīcā, mēs neredzam **n e k ā d a** pamata atkārtotai kristībai, - arī tajos gadījumos ne, ja kāds ir mainījis savu konfesiju, vai arī saņēmis jaunu kristīgu piedzīvojumu.

E K U M E N I S M S

Hanss KINGS (Hans KÜNG) dzimis 1928. g. Šveicē. No 1948. g. līdz 1955. g. teoloģijas un filozofijas studijas Gregoriana universitātē Romā. 1955. g. studijas Sorbonnā un Katolu institūtā Parīzē. 1957. g. Dr. theol. grāds. No 1960. g. fundamentāl-teoloģijas profesors Tībingenes universitātē. 1962. g. pāvests Jānis XXIII H. Kingu iecēļ par oficiālo II Vatikāna koncila konsultantu. Kopā 1963. g. dogmatiskās un ekumeniskās teoloģijas profesors un Ekumenisko pētījumu institūta direktors. Nozīmīgākie darbi: "Būt kristietim", "Baznīca", "Vai eksistē Dievs?". H. Kings ir viens no redzamākajiem katolu teologiem ekumenistiem, kurš vienlaicīgi nodarbojas ar iespējam izskaidrot ticību racionālā ceļā. Grāmata "24 tēzes par Dieva jautājumu" ir viņa lielās grāmatas "Vai eksistē Dievs?" kopsavilkums.

Redakcija

Hans KÜNG.
24 Thesen zur
Gottesfrage.
München. 1979.

Hanss KINGS.
24 tēzes par
Dieva jautājumu.
Mihene. 1979.

FRAGMENTI NO IEVADA.

Kas ir Dievs? Kur ir Dievs? Vai eksistē Dievs?

Aizvien atkal ir ticis pēc Dieva jautāts.

Aizvien atkal Dievs ir apšaubīts.

Aizvien atkal Dievs ir noliegts.

Aizvien atkal ap Dievu ir cīnījušies, Dievam ir ticējuši, Dievu lūguši.

Vieniem ir skaidrs: Dievam nav jātic. Bet: vai Dievam ticēt ir iespējams? Vai tas attaisnojas - ticēt Dievam?

Šīs 24 tēzes nenodarbojas ap pierādījumiem vai ap ticības nogludinājumiem, bet ar ticības Dievam atbildību mūsu tik kristiskā prāta priekšā: **a p r ā t i g i a t b i l d ē t u J Ā v a i N ē D i e v a m.**

JĀ vai nē? Daudzi ir bezpalīdzīgi starp ticību un neticību, ir neizšķirušies, skeptiski. Viņi šaubās par savu ticību, bet

šaubās arī par savām šaubām. Taču paliek ilgas pēc skaidrības. Skaidrības? Vai tie būtu katoļi, protestanti, ortodoksie, kristieši vai jūdi, Dievam ticīgie vai ateisti - viņi šobrīd iet cauri diskusijām starp senajām konfesijām un jaunajām ideoloģijām.

Tomēr var taču jautāt: vai kristietība netuvojas savām beigām? Vai tas tā nav ar jebkuru Dievticību? Vai reliģijai ir nākotne? Vai nepastāv morāle arī bez reliģijas? Vai nepietiek tikai ar zinātni? Vai reliģija nav attīstījies no magijas? Vai tai nav atkal jāizzūd evolūcijas procesā? Vai Dievs jau no sākuma nav bijis kā viena cilvēka projekcija, opijs tautai, pietrūkstošā Nācēja resentiments, infantilo ilūzija? Vai ateisms nav pierādīts un nihilisms neatspēkojams? Vai arī teoloģija beidzot nav atteikusies no Dieva pierādījumiem? Vai tad jātic bez jebkāda pamatojuma? Vienkārši jātic? Vai tad tas ir iespējams cauri šaubām, bez matemātiskām iespējām mūsu aplūkojamo priekšmetu izsvērt un izmērit? Ja pietrūkst matemātiskās skaidrības ideāla, vai tad līdz ar to nepietrūkst arī jebkādas skaidrības bāzes? Un, pat ja Dievs būtu vai viņš ir personisks vai bezpersonisks? Vai pirmā iespēja nav naiva un otra abstrakta? Vai tad labāk nedot priekšroku austrumu gudrībai? Vai budistu klusēšanai neizteicamā Absolūta priekšā? Vai galu galā visas reliģijas nav vienādas? Vai filozofu Dievs nav intelektuāli godīgākais? Kāpēc Bībeles Dievam jābūt vislabākajam? Vai Dievs ir pasaules radītājs un pasaules nobeidzējs? Ko ir iespējams zināt par sākumu un par beigām? Un vai kristīgais Dievs ir Trīsvienīgs: Tēvs, Dēls un Svētais Gars? Kas var tam visam ticēt?

Jā, kādēļ tad Dievam ticēt? Kāpēc ne vienkārši ticēt cilvēkiem, sabiedrībai, pasaulei? Kāpēc ticēt tieši Dievam, bet ne humānajām vērtībām: brīvībai, brālībai, mīlestībai? Kāpēc pie pašpalāvības vēl nepieciešama Dievpalāvība? Kāpēc pie darba vēl lūgšanas, pie politikas vēl reliģiju, pie prāta vēl Bībeli, pie šīs pasaules vēl viņpasauli? Kam vispār vajadzīga ticība Dievam? Kam vajadzīga ticība Dievam šodien? (..)

Jā, vai mēs šodien vēl zinām, pie kā mums galu galā turēties?

Protams, mēs ik dienas ievērojam daudzas attiecību regulas, satiksmes regulas, dzīves regulas. Bet kas tad to nezina: reglamentējums vēl nekādā gadījumā nav orientācijai! Tieši otrādi: jo vairāk plānots un organizēts, jo vairāk likumu, priekšrakstu un paragrafu sāk pārmērīgi izplatīties pāri visiem dzīves novadiem, jo vairāk cilvēks jūtas dezorientēts un jo vairāk jūtas pazaudējis ieskatu un pārskatu, jo vairāk viņš savā dzīvē pazaudē īsto virzienu, jo vairāk viņš priekšrakstu, regulu, datu un faktu jūkli jautā pēc droša ceļa rādītāja. Šajā apgrūtinātās orientācijas laikmetā cilvēks raugās pēc fundamentāla orientiera, pēc kādas orientācijas bāzes, p a m a t o r i e n t ā c i j a s.

Vēlreiz: nav jākrīt pesimismā - cilvēki šodien nav sliktāki par tiem, kuri dzīvoja agrākajos, vieglas orientācijas laikmetos, un jaunatne jau vienmēr bijusi "slikta", kā to vecāki ļaudis saka. Bet, pievēršoties tieši šodienas jaunajai generācijai, jāsaka: vēl nekad nav noritējušas tādas sociālas pārmaiņas (kurās mēs visi sevi redzam ievilkus), ar tādu ātrumu un daudzveidību, ka orientācijas bāze kļūst aizvien grūtāk iegūstama. Un te nu katrs sev palīdz savā veidā un bieži vien vienkāršā veidā: vieni orientē savu dzīvi pēc horoskopiem, citi, zinātniskākie, pēc bioritmēm, vieni visu kārtu pēc diētplāna un citi pēc jogas, vieni apzvēr uzticību grupveida terapijai un citi meditācijai. Taču tas neattiecas tikai uz individuālo orientāciju, tas skar arī sabiedriskās dzīves orientāciju. Un no kodolspēka līdz ģēnu manipulācijām un reortu bērniem, no apkārtējās vides aizsardzības līdz austrumu-rietumu un ziemeļu-dienvidu konfliktiem, aizvien skaidrāk top redzams, cik ļoti tiek pārkāpti ētiskie jautājumi un cik ļoti augstu cenu tas prasa: mēs šodien varam vairāk, nekā mēs drikstam, - un mēs nezinām, kas mums vajadzīgs!

Šajās tēzēs, protams, nevar gūt atbildi uz visiem ļoti kompleksajiem jautājumiem. Bet tās, iespējams, var ko pasacīt par to, kam visu šo individuālo un sociālo jautājumu atrisināšanā ir fundamentāla nozīme: kas atkal var dot pamatu zem kājām un kas sniedz iespēju pozīcijai, no kuras var izvērtēt

visas atsevišķās problēmas. Var būt tikai viena p a m a t o r i e n t ā c i j a, beigu beigās - mēs to negribam slēpt - k r i s t i g a pamatorientācija.

Tāpēc un tādā nonākam pie jautājuma par Dievu: istenība savā dziļajā saskaldītībā spiež iegemt nepārprotamu nostāju. Istenība pati visā savā problemātikā sauc pēc pamatotas orientācijas bāzes, prasa pēc jauniem vērtību kritērijiem, modeļiem, prioritātēm, ideāliem, pēc jaunas dzīves jēgas un jauna dzīves veida. Te jāizšķir un jāņem nopietni trīs refleksijas un argumentācijas novadi: jā vai nē realitātei, jā vai nē Dievam, jā vai nē bibliskajam Dievam. Pie tam pāreja no viena novada uz otru nekad neizriet tikai no loģiskās domu gaitas, bet tā aizvien ir uzticēšanās saprātam un saprātīgas uzticēšanās lieta. Šajos novados nenotiek darbošanās ap "tiro prātu", bet ap izšķiršanās un uzticēšanās struktūru. Nekas nav jāpieņem tikai pierādījumu dēļ vai arī tikai vienkārši ticībā. (..)

Mēs darbosimies ap šīm tēzēm, lai atvērtu kādu iespējamu ceļu uz ticību Dievam, lai parādītu a r g u m e n t ā c i j a s u n p a m a t o j u m u s t r u k t ū r u. Tas nozīmē: katru šo jomu argumentēsim, izsvērsim, salīdzināsim, nostādīsim pretī, konfrontēsim ar alternatīvu un vienlaicīgi jautāsim pēc pēdējā pamatojuma: kāda ir mūsu nostāja iepretī istenības problemātikai? Kādi ir tās pamatojumi? Kā šodien piepildīt ticību Dievam, ticību bibliskajam Dievam?

Veicot skaidru argumentācijas jomu nošķiršanu - jā vai nē realitātei? jā vai nē Dievam? jā vai nē bibliskajam Dievam? - ateisti, agnostiķi un arī citu reliģiju piederīgie viņu nostāja var tikt uzņemti pilnīgi nopietni. Arī tas, kurš dzīvo "tikai" no "jā" istenībai (realitātei), neielaižoties galīgajā istenībā pamatjēgas meklēšanā, arī tas, kurš tic Dievam, bet ne Bībeles Dievam, netaps ne teologiski nostrotāts, ne pieņemts kā "anonīmais kristietis". Nevar un nedrīkst apstrīdēt, ka viņi visi var dzīvot isti cilvēcisku, morālu, jā, zināmos apstākļos arī reliģisku dzīvi.

Beidzot: šīs tēzes, dabiski, neaizstāj lielās grāmatas "Vai eksistē Dievs?" ("Existiert Gott?") lektūru. Bet tās var

steidsīgam lasītājam dot ātru visas šīs grāmatas caurskatu, konfrontējot lasītāju ar paša izšķiršanos. Pamatīgi studējošajiem tēzes tomēr var sniegt pirmo un koncentrēto pārskatu. Jo arī šīs tēzes var būt palīgs darbā: ne tikai atsevišķiem cilvēkiem, bet arī un tieši visu paveidu diskusiju un darba grupām, reliģijas mācībām, isaugamī, studijām.

Navis visaptveroša mācība par Dievu, bet tomēr saturā un formā laikmetīgi secinājumi, kuri ved - arī mūsu laikmetā pilnīgi neapbrīcināmajā ceļā - pie ticīgas uzticēšanās Dievam, kristīgajam Dievam.

(Turpinājums sekos.)

John V. TAYLOR.
Weep not for me.
Meditations on the Cross
and the Resurrection.
Geneva. 1986.

Anglikāņu Baznīcas bīskaps
Džons V. TEILORS.
Neraudiet par mani.
Meditācijas Klusajā
nedēļā.
Ženēvā. 1986.

Lūkas 23:27-31.

(Meditācija turēta 1985. gada Klusajā nedēļā
Ekumēniskā centra kapelā Ženēvā.)

Neraudiet par mani. Nē. Raudiet paši par sevi un par jūsu bērniem.

Šonedēļ pasaules kristiešu kopības lielākā daļa vienā vai otrā veidā pievērš uzmanību Jēzus no Nācaretes zemes dzīves pēdējām dienām un stundām. Uz Isu brīdī daudzi prāti tiks fokusēti uz Viņa Krustu un Ciešanām, varbūt, vēlreiz ieklausoties Baha mūzikā, vai izdziedot Kalvārijas himnas, vai par jaunu atceroties Viņa nāves un augšāmcelšanās attēlojumus daudzu nāciju mākslinieku darbos. Un, mūsu domām kavējoties pie Viņa ciešanām, mēs vēlreiz tiekam aizkustināti no līdzietības un šausmām, no izbrīna un pārsteigumiem. Varbūt, ka mums nepieciešami arī par jaunu dzirdēt Viņa brīdinošo atgādinājumu: Neraudiet par mani. Ciešanu stāstos tas ir v i e n i g a i s svētais aizliegums. Stāstījums par krucifikciju evaņģēlijos tiek iesākts ar šo vārdu (skat. tekstu!), kas teikts sievietēm ceļmalā. Zīmīgi, ka arī augšāmcelšanās atstāsts iesākas ar līdzīgu vārdu sievietēm dārzā: Neaizskariet mani. Tātad šajos briesmīgajos un izšķirošajos mirkļos Jēzus saka "nē" jebkurai atvieglotai spontānai emocijai, ātrai situācijas sprieguma izlādēšanai, jo tas ir bīstami un var aizvest cilvēku nepareizā virzienā. Krušā Sistā fiziskajām, miesīgajām ciešanām asaras, Augšāmceltā Kunga fiziskajam ķermenim apskāvienu - tas ir pārāk niecīgi un šauri; tas uzmanību fokusē uz nepareizām lietām. Mums vajadzētu būt pateicīgiem par šo aizliegumu. Mēs

piederam, īpaši Rietumu zemēs, tādai kultūrai, kurā jūtas ir tikušas prostituētas. Asaras bieži tiek izspiestas no mums mūsu laika kavēklīm. Mēs izklaidejamies ar labu izraudāšanos un pēc tam jūtamies daudz labāk, un drīz aizmirstam, kas tas bija, kas mūs aizkustināja. Mēs esam pieraduši vērot citu cilvēku postu un bēdas TV vai kino ekrānos, pieraduši to vērot bez jebkāda mēģinājuma arī kaut ko d a r i t. Un ļoti reti ir tie gadījumi, kad mēs raudam par patiesību. Tas notiek ļoti reti, kad raudam savu grēku dēļ vai kad raudam par Dieva mīlestību. Mūsu līdzjūtība, žēlsirdība un nožēla ir pārāk lētas. Mums vajag šo Jēzus dzīvinošo reālismu, kas padzen profesionālos gaudotājus - K ā p ē c šī kliegšana un šis satraukums?

Šī prasība, kuru Jēzus mums uzstāda no sava krusta ceļa, ir tik absolūta, tik būtiska, tik neatlaidīga, ka to nespēj apmierināt mūsu virspusējo emociju īsa atbilde. Jo Jēzus pie mums negrib panākt neko mazāk par v i r z i e n a m a i ņ u mūsu gribas dziļumos.

Kad mēs par jaunu lasām Ciešanu stāstus, incidentu pēc incidenta, mums jātop kā sistiem no tā smagā fakta, ka divi gadu tūkstoši nav ienesuši lielas izmaiņas cilvēcībā.

Pārmaiņas ir tikai virspusējas. Kad bruņoti vīri dabū savās rokās upuri, roku dzelžos slēgtu un atstātu vienu pašu, tie nespēj pretoties vēlmei viņu sist un grūstīt - viņš ir kļuvis tiem par skaidru izklaidešanos un izpriecu Kajafas pils slēgtajās istabās vai jebkurās citās policijas kazarmās.

Raudiet pašī par sevi. Ja kāds, kurš ir iemācījies un apguvis, kā spēlēt spēka un varas spēli, pēkšņi konstatē, ka viņa izveicīgi sabalansētā interešu struktūra ir apdraudēta, tad vēl ir mērķtiecīgi un izdevīgi iznīcināt kādu mazsvarīgu, bet neērtu un traucējošu individu, lai saglabātu šo līdzsvaru savām interesēm, lai noturētu mieru, vienalga, vai manipulators ir Jūdejas augstais priesteris vai prezidents organizācijai, kādu vien jūs vēlaties. Raudiet pašī par sevi. Tie, kuriem ir vara pastāvēt uz to, pieprasīt, lai taisnība tiktu ievērota, vēl aizvien dod priekšroku roku mazgāšanai nevainībā; bet

parasto, pieklājīgo un reizē nobaidīto sievu un vīru puli drīzāk izklieidz acumirkļa lozungus nekā domā pašī un mēģina aizstāvēt savu pārliecību pret pārējiem. Raudiet pašī par sevi. Jēzus Kristus Krustu nevar objektīvi novērot, skatīt to no savrupības, nošķirtības stāvokļa. B ū t šeit galu galā nozīmē būt iesaistītam un iesaistītam - vienā vai otrā veidā. Tas ir iemesls, kāpēc Jēzus mācekļi - izņemot vienu - nebija pie Viņa Krusta: viņi nebija gatavi iesaistīties. Arī Jeruzālemes meitas nebija gatavas iesaistīties, tāpēc viņas deva priekšroku līdzjūtībai un žēlošanai. Līdzjūtība, žēlošana ir viena no visvairāk maldinošām cilvēciskām emocijām. Tā ir pusceļa pietura ceļā uz mērķi - būt Jēzus māceklim. Tomēr n e k a d Jēzus nav mūs aicinājis līdzjust Viņam vai pašēlot Viņa brāļus vai māšas, kuros mēs gribētu atrast Viņu pašu.

Mēs gan esam aicināti barot tos, apgērbt, stiprināt viņus slimībā vai cietumā. Mēs esam aicināti kļūt - iesaistīties - iesaistīties mūsu gribēšanas un darbošanās līmenī. Tātad, ja esam paredzējuši šonedēļ pievērst uzmanību Viņa ciešanām, mēs tā vai citādi kļūsim iesaistīti, iesaistīti. Jā, visa mūsu eksistence, esamība var tikt iesaistīta, jo nav nevienas šīs esamības daļas, kura paliktu Kristus Ciešanu neaizskarta.

Bet mēs reāli un patiesi netiksīsim iesaistīti Jēzus Ciešanās, ja mēs tajā pašā laikā arī nevēlēsimies tikt dziļāk iesaistīti mūsu pasaulē, viņas lietās. Un, kad es saku "dziļāk", tad ar to es domāju - mums jānācās redzēt izsalkušo, apspīēsto un beztiesīgo ciešanas Krustā sišanas gaismā. Jo tā ir p a t i e s ā Krusta mistērija. Šeit k a t r a cilvēciska ciešana un katrs cilvēcisks ļaunums tiek fokusēts vienā pašā notikumā - Dieva Dēla miršanā. Gluži kā saules siltumu un gaismu, kas izklieidēti plašā apkārtņē, var savākt caur lēcu, lai izveidotu vienu intensīva karstuma punktu, tā arī Jēzus Krustā mēs redzam visu garās cilvēces gaitas netaisnību un nepatiesību, visas cilvēku bugas agonijas un postu, un nelaimes - tas viss safokusēts šajā v i e n ā c i e t ē j ā: Dieva Jērs, kurš nes pasaules grēkus. Šeit ir visa tā jēga un nozīme. Šeit ir visa tā patiesība. Šeit ir arī ceļš caur visu to un beidzot -

pestīšana, glābšanas apsoliņums.

Mēs nevaram apmierināties ar to, ka veidojam mazas dievbijīgu cilvēku grupiņas, kuras iesaistītas reliģiskos vingrinājumos, lai attīstītu savas dvāseles. Ja tas ir viss, ko darām, tad mums nebūs lielākas līdzdaļas reālajā notikumā kā tā daļa, kāda bija tur tām vaimanājošajām Jeruzālemes meitām. Bet, ja mēs iedrošināsimies būt godīgi un mēģināsim paturēt savā ciešā skatienā visu pasauli šonedēļ, - tad mums gan būs iemesls raudāšanai. "Raudiet paši par sevi un par saviem bērniem..." - tā Jēzuss praviēto Viņa iemīļotās tautas pašiznīcināšanos. Un arī mēs, kas šonedēļ kontemplējam par Viņa Krustu, neesam tālu no mūsu pašu pašiznīcināšanās.

Mūsu dzīves p a t i e s ā perspektīva nav mazā, mērenā, pieticīgā buržuāziskā pasaule, par kuru mēs izliekamies, ka tā mums pieder. Nē, mums tiek rādīti k o s m i s k i mērogi un pakāpes, kurās evaņģēlija lielie ekstrēmi top par absolūtām realitātēm - gaismā un tumsībā, dzīvība un nāve, greznība un bada nāve, debesis un bojā eja. Šajā bezgalīgo, neaptveramo pretstatu cīņā Jēzus Kristus Krusts paceļas līdz saviem patiesajiem augstumiem. Jo pasaulē, kāda tā ir šodien, nekas nevar būt noderīgs mūsu glābšanai - tikai Dieva pašā rīcība. Tas ir - kad Dievs Krustā vēlreiz dara pieejamu cilvēcei un cilvēcei dievišķo gudrību, spēku un mīlestību.

L ū g š a n a.

Ak Kungs Dievs,
Tava godība mums ir atspīdējusi
Jēzus Kristus vaigā,
un Kristus būtību Tu mums esi darījis zināmu
Krusta Mīstērijā;
mēs Tevi lūdzam, ļauj mums būt
starp Viņa uzticīgiem sekotājiem,
kuriem nekas nav tik svarīgs
kā Tavu prātu darīt, -
Tavā ceļā, -

priekš Tavas pasaules;
Uzlūko mūs Ēsīgi
caur Jēsu Kristu, mūsu Kungu.
Āmen.

K R I S T I G Ā P R A K S Ē

William BARCLAY.

Das Evangelium nach Markus.

München. 1970.

Viljams BARKLAJS.

Marka evaņģēlijs.

Mīnhene. 1970.

PASAKIET PĒTERIM

(Komentārs Marka ev. 16:1-8)

Lai parādītu pēdējo godu Jēzus ķermenim, neatlika laika - iestājās sabats, un sievietes, kuras vēlējās iezīst ar smaržvielām Jēzus ķermeni, nevarēja to vairs izdarīt. Taču, tiklīdz sabats bija pagājis, agri no rīta viņas devās izpildīt skumjo misiju. Tās nodarbināja vienas rūpes: kapiem nebija durvju. Runājot par durvīm, patiesībā domāta atvere, ieeja. Ieejas priekšā bija iedobe, kurā iegūla apaļš akmens aptuveni ratu riteņa lielumā, un sievietes zināja, ka viņām nepietiek spēka tādu akmeni izkustināt no vietas. Taču pienākot pie apbedījuma vietas, viņas ieraudzīja, ka akmens novelts, bet kapā sēž sūtnis, kas viņām pasludināja neiedomājamo jaunumu: Jēzus augšāmcēlies no mirušajiem. Viens ir pilnīgi skaidrs: ja Jēzus nebūtu augšāmcēlies, tad mēs tā arī neko nebūtu dzirdējuši par viņu. Jo sievietes atnāca tāds, lai pie mirušā ķermeņa veiktu pēdējos pakalpojumus. Bet mācekļi uzskatīja, ka tās bija tragiskas beigas. Bez jebkādam šaubām - labākais Kristus augšāmcelšanās pierādījums ir pati Kristīgās Baznīcas eksistence. Jo taču nekas cits nespētu pārvērst bēdīgus un izmisušus ļaudis priekā starojošos un ar drosmi piepildītus. Kristus augšāmcelšanās ir visas kristīgās ticības galvenais un centrālais elements. No mūsu ticības augšāmcelšanai izriet sekojoši momenti.

1. Jēzus nav persona, kura darbojas grāmatā, bet dzīvs cilvēks. Nepietiek vienkārši pētīt Jēzus dzīvi kā jebkuras citas ievērojamas vēsturiskas personas dzīvi. Ar to varētu sākt, bet jānoslēdz ir ar personisku tikšanos ar viņu pašu.
2. Jēzus nav atmiņas. Viņš pats ir šeit klātesošs. Pat pašas dārgākās atmiņas izbāl un izgaist. Grieķiem bija sakāmvārds: laiks izdzēs visu. Laiks jau sen būtu izdzēsis Jēzus vārdu

no mūsu atmiņas, ja viņš nebūtu blakus mums vienmēr dzīvs. Par Jēzu nav tikai jāspriež, ar viņu noteikti nepieciešams sastapties.

3. Kristieša dzīve nav tāda cilvēka dzīve, kurš zina, ko par Kristu, bet tāda cilvēka dzīve, kurš pazīst Kristu. Šeit arī atklājas visas atšķirības - zināt par cilvēku vai pazīt cilvēku. Gandrīz visi cilvēki ko zina par karalieni Elizabeti vai par ASV prezidentu, bet pavisam nedaudzi tos pazīst. Lielākais pasaules zinātnieks, kurš zina visu par Jēzu, zina mazāk par pašu paticīgāko kristieti, kurš viņu pazīst. Taču pats dārgākais šajā fragmentā - divi vārdi, kuru nav nevienā citā evaņģēlijā. "Ejiet," sacīja vēstnesis, "sakiet viņa mācekļiem un P ē t e r i m." Kā, droši vien, šie vārdi stiprināja Pētera garu un to atspirdzināja, kad viņš tos dzirdēja! Viņu bija nomocījušas atmiņas par savu neuzticību, un piepeši līdz viņam nonāca tik personiska vēsts! Tas ir raksturīgi Jēzum - viņš domāja ne par Pētera nodarīto ļaunumu, bet par Pētera sirdsapziņas pārmētumiem. Jēzum bija svarīgāk mierināt nožēlas pilnu grēcinieku, nekā sodīt par grēku. Kāds sacījis: "Pats brīnišķīgākais un dārgākais Jēzū ir tas, kā viņš mums uzticas mūsu sakāves brīdī."

Pauls ŠICS (Paul SCHÜTZ) dzimis 1891. gadā Berlīnē. Studējis filozofiju un teoloģiju Berlīnē, Jēnā un Hallē. 1914. g. Dr. phil. grāds. 1922. g. Dr. theol. grāds. No 1925. g. līdz 1940. g. mācītājs Svābendorfā pie Marburgas/Lānas. No 1926. g. līdz 1928. g. J. Lepsiusa orienta misijas direktors. No 1930. g. līdz 1937. g. privātdocents Gizenē, no 1940. g. līdz 1952. g. galvenais mācītājs un profesors baznīcas augstskolā Hamburgā. 1952. gadā emeritējies. Savā teoloģijā pievērsies kristīgās eksistences jautājumiem. Viņa grāmata "Kāpēc es vēl esmu kristietis", kas tapusi nacisma varas gados un zināmā mērā atspoguļo autora nostāju pret sabiedrisko varmācību, ir viena no Šica pazīstamākajām grāmatām. Tā tulkota daudzās pasaules valodās, bet vācu valodā izdota vairāk nekā 10 reizes. Grāmata risina būtiskākos un dziļākos kristīga cilvēka esamības jautājumus, runā par kristīga cilvēka stāju šodienas pretrunu plosītajā pasaulē, tādejā tās aktualitāte joprojām nav mazinājusi. Grāmata sastāv no vēstulēm, kuras P. Šics sūtījis "kādam jaunam cilvēkam".

Redakcija

Paul SCHÜTZ.
Warum ich noch ein Christ
bin. Briefe an einen
jungen Freund
Berlin. 1937.
München. 1981.

Pauls Šics.
Kāpēc es vēl esmu kristietis.
Vēstules kādam jaunam
draugam.
Berlīne. 1937.
Mīnhene. 1981.

10. oktobrī.

Nupat aizvadītajās dienās, kad bijāt pie mums, pie mūsu galda, droši vien pamanījāt, cik grūti ir vēl šodien kaut ko par Dievu noskārēt. Un arī to, ka šī Dieva "prombūtne" ir mūsu ticības vislielākais trūkums un visistākā vajadzība. Šādas domas ir jau mani ilgi pavadījušas. Ar to Jūs, bez šaubām, aizskārāt sāpīgu punktu. Jā. Bet es nebaidos sacīt - s a p i g u punktu.

Divainā veidā mani aizskar tikai tas, ka šis jautājums jādzird no Jūsu mutes. Tas bija m ū s u jautājums, kad mēs 1918. gadā cēlāmies augšā no ierakumu grāvjiem. Jūs taču

piederat jaunai paaudzei, kura nav pārdzīvojusi kara paaudzes traģediju, paaudzei, kura šai jaunajā laikā, šai jaunajā valstī iznāk ar saviem karogiem. Mums šis jautājums toreiz skanēja: "Vai Dievs ir?" ar dobji sāpīgu apakštoni: "Viņš nevar būt." Šķiet, ka šis pats jautājums palicis visās paaudžu maiņās un laiku apvērsumos. Jā, klausos un skatos ap sevi - šodien tas taču kļuvis vēl daudz varenāks, šodien tas dedziņošanās kaislībās un augošās šī laika vētrās tiek izkliedēts skaļāk kā jebkad. Ir tāda sajūta, ka jautājums, ar kuru reiz mēs sastapāmies kara ellē, arī šodienā aizvien uzpūšas un pietūkst. Dvingers ir izsacījis to mūsu visu vietā, savā nāves vilciena hronikā sekojot vācu gūstekņiem aizvadītajā karā, un, proti, visskaidrāk tajā vietā, kur kāds jautā, vai, raugoties uz tādām ciešanām, cilvēks vispār vēl var kādam Dievam ticēt. Karavīra saucieni nu ir sevi iegēmusi visa tauta. (...) Vai Jūs atceraties to vietu Robakidzes "Noslepkavotajā dvēselē", kur (...) pagrabā ieslodzītais pamana uz sienas ieskrāpētos satricinošos vārdus: "Kur tu esi, Dievs?"

Šis jautājums šodien ir jau pārveidojies un kļuvis par atbildi - tūkstoši to jūt, daži uzdrīkstas arī skaļi izteikt: "Dievs ir miris!" Debesis ir aizmūrētas. Mūsu lūgšanas nepiepildītas krīt mūsu tukšajās sirdīs atpakaļ. Pa to laiku tautas arvien ātrāk tiek dzītas pretī kādam nepazīstamam, bet skaļi trokšņojošam aklumam - kataraktai; un katram vēl jāpaspeļ saskatīt, kā šis aklums jau vada viņa kugīti, un viņa paša stipra roka tam vēl palīdz.

21. oktobrī.

Es esmu tāpat Jūs pareizi sapratis, kā to parādīja mūsu pēdējā sastapšanās pēc manas vēstules, - jautājums "Kur tu esi, Dievs?" ir tieši šodienas k r i s t i e š u jautājums. Šī atziņa no pirmā acu uzmetiena, protams, šķiet dīvaina - veselajam saprātam liekas, ka jābūt pavisam otrādi: vajadzētu taču būt, ka tieši kristietis ir visā cilvēcē vienīgais, kurš atāv drošībā un patvērumā - ārpus augšminētā jautājuma. Lai cik muļķīgi tas arī liktos, domāju, ka Jūs man piekritīsit:

lietas būtība gluži vienkārši ir tāda, ka šis briesmas ("Dievs pazudis, miris") ir kā slepens tārps, kas mums visiem dziļi un nemitīgi uzmācas - lai arī mēs nebūtu audzināti kristīgās mācības teorētiskajos principos. Iši to varētu izteikt: kā šodien vēl ir iespējams būt kristietim? Vai vēl asāks: kā pēc mēs tomēr un joprojām esam kristieši, ja vairs paši to nekādi nevaram apjēgt? Es atzistos Jums: kad skatos pats uz savu dzīvi, uz visu pārdzīvoto un piedzīvoto, uz visu, ko no cilvēkiem esmu izjutis un ko no cilvēkiem nekad neesmu izjutis, uz visu, ko bez atbildes esmu atkal un atkal jautājis, caurcaurēm domājis, kas es pats esmu bijis un kas neesmu bijis, tad kā necaursitams mūris paceļas lielā neaptveramība - kā cilvēks ar tādiem pieredzējumiem var vēl būt kristietis, jā, kā viņš tāds vēl ir. Kas to nosaka, kāds tam izskaidrojums? Tas varbūt mums ne tikai visādā ziņā ir nepieejams, bet arī pretrunīgs. Jo paliek taču vienmēr šī viena ievērojamā lieta manā un varbūt arī Jūsu dzīvē, proti, mēs pat neesam gatavi sacelties paši pret savu kristietību. Šo mūsu kā kristiešu eksistences, tā sakot, absurdo būtību arī piedzīvoto pārbaudījumu smagākajās stundās mēs paši tomēr neesam gatavi ar zvērestam paceltu roku noliegt un sacīt: "Es esmu nekristīgs."

25. oktobri.

Ja šajā briesmu stāvoklī, neskatoties uz Dieva apslēptību, cilvēks vēl apliecina sevi kā kristieti, ar to uzreiz tiek aizskartas daudzas citas lietas. Visas ierunas, kompromisi, puspatiesības, kuras tik stipri pielipušas pie mūsu šodienas kristietības, sāk atkāpties. Ar to mēs gluži vienkārši esam sevi apliecinājuši klātpiederīgus pie visa cilvēku dzimuma neatliekamās dvēseles vajadzības. Esam apliecinājuši sevi līdzdalīgus šīs dienas eksistences realitātei. Esam spāruši soli ārā no i l l u z i o n i s m a - tas ir lielākais cilvēku dzimuma ienaidnieks šodien. Soli ārā vispirms no r e l i ģ i s k ā iluzionisma, kas sīkstāks nekā jebkurš cits, jo ir sajaucies ar ticību un sevi uzskata par vēstures pārbaudījumu šķīstītu un skaidrotu. Tas ir solis no ilūziju drošības so-

nas ārā atklātā jūrā, briesmu zonā, solis mūsu esamības realitātē. Vienīgi tur kā visos laikos, tā arī šodien, Dievs pats dodas pazīstams. Mēs šeit stāvam gluži kā reiz Pēteris - jūrā, vētrā, naktī. Jā, es pat varētu sacīt, ka šajā sajūtā "mēs esam no šķietami tik droši sargājošā kuga ārā izraidīti", šajā sajūtā mostas un sevi piesaka pirmais Dieva apciemojums pie mums. Tad ir sava jēga arī tam, ka tieši mēs, kristieši, kādu vajadzību pārdzīvojam ar tikpat sāpīgu kaisli, kā mūs moca jautājums: "Kur tu esi, Dievs?" Un man liekas, ka visos šajos miljonos cilvēku, kuros nav vairāk no kristieša kā tikai tas, ka reiz viņi, varbūt ir kristīti, šajā jautājumā apslēpti jau sauc pats Kristus.

30. oktobri.

Tagad Jūs man jautāsi: "Kā tas viss sader kopā? Ciešanās, kuras Jūs tā attēlojāt, kāros, šī laika saimnieciskajos bankrotos, revolūcijās, nešalībās, - kāpēc mēs tur nevaram Dievu saskatīt? Kāpēc arī mēs, kristieši, taustāmies kā tumsā?" Jūs pamatoti piebilstat, ka agrākie laiki bija savā ziņā piepildīti ar Dieva piedzīvojumiem līdz pat visiem primitīvajiem ikdienas sīkumiem, jā, tādos mērogos, kādus mūsu laiki sen vairs nepazīst. Var pat sacīt, ka pagāniskajai cilvēces daļai ir bijis vairāk Istu Dieva pieredzējumu nekā tai, kuru mēs dēvējam par kristīgu! Bet es gribētu vērst Jūsu uzmanību uz kādu ievērojamas cienīgu parādību, kura pēdējo gadsimtu vēsturē ir nepārstāsti sīksti iedzīvojusies un redzamā veidā līdz pat mūsu dienām ir sastopama vismaz Vakareiropas zemju tautās. Proti, runa tomēr ir par kādu Dieva īpašu pieredzi, es gribētu to apzīmēt ar vārdiem "Dievs laika zīmēs, Dievs dienas aktualitātēs". Es negribētu šo pieredzi likt pie malas kā kādus melus. Citādi es būtu bez jebkādas godbijības pret tēvu cīņām un ar lielu uzdrošināšanos pret Dievu, kurš taču pats reiz spriedis, kur Viņš ir bijis un kur nav. Tomēr šodien mēs stāvam vēstures priekšā citādi nekā mūsu tēvi pirms 300 gadiem - jau tāpēc vien, ka tas, kas bija viņiem p r i e k š ā, mums nu ir jau p a g ā j i s. Tad izrādās, ka šis pieredzējums

"Dievs dienas notikumos" ir vienmēr norisinājies tajā pašā neizgaismotās krēslas joslā. Paaudžu gaitā šī pieredse tikusi izdzīvota ar šaubām un nedrošību, no tās galu galā izauga iedzimta sajūta, ka kaut kas te nav kārtībā. Ka te kāda gandrīz neizskaidrojama nenoteiktība rada nedrošību, ais kuras beigās uzglūn nelaize un posts. Tā ir nōjausma, ka šajā Dieva pieredzējuma laikā ir iespējama kļūdišanās. Kļūdišanās, no kuras tad varētu būt atkarīga ne tikai atsevišķu dvēseļu, bet pat visu tautu labklājība. Par šo visas vēstures materiālas antinomisko raksturu mani īpaši pārliecina tas beigais jautājums, kurē visos viduslaikos tautas dvēseles dzīlēs nevar un nevar norimt: proti, vai ķeizars, jeb, beigu beigās, vai pats pāvests gadījumā nav antikrists...

5. novembrī.

(..) Vēsture nav deju grīda vai parādes laukums, kurā varam savas kājas dresēt un vingrināt priekšā rektitās figūrās. Vēsture ir lieli ūdeņi, kur - sasodīti! - nav neviena balķa, kur pieķerties, kā vētras satrakota jūra bez dibena, kur ne-glābj nedz gudrākā programma, nedz dziļākā filozofija, nedz pārgalvīgākā drosme. Tomēr, mīļais drauga, piesargājieties no nepareizā slēdziena, ka, lai no tādas kļūdišanās izvairītos, isti kristīgā attieksme būtu izvairīties no katras izšķiršanās un skepsē bēgt no pasaules, palikt allaž ciņas lauka malā. Es labi zinu, ka tāda paralizējoša sērga šodien izplatījusies starp daudziem intelektuāļiem, kuri kristietību gribētu izmantot kā ieganstu, lai no sevis noveltu tādas izšķiršanās riska nastu. Šo spruku dēļ tie nostājas kristietībai "principiālā opozīcijā". Viņi meklē, varbūt līdz ar Kjerkegoru, savai pasivitātei īpašu kristietību tā sauktajā "nulles punkta eksistencē" - bez jebkādiem lēmumiem, ar to ieganstu, ka katra izšķiršanās cilvēku tūlīt iejauc jaunā grēkā. Šajā ceļā cilvēki galu galā nonāk tik tālu, ka meža vidū aiz katra krūma redz sēžam antikristu un tāpēc jūtas spiesti nepārtraukti ap sevi uz papēža griezties, lai tikai kaut vienu soli nepaspertu uz priekšu, atpakaļ, pa labi vai pa kreisi. Viņiem atlikusi vairs

tikai viena aktivitāte - opozīcija ar izprovocēto martiriju kā šādas izturēšanās neatvairāmo noslēgumu. Tā viņiem jāoponē "Dieva vārdā" katrai sevi atklājošai sajūsmai, katram sevi upurējošam ieguldījumam zemes vēstures laukā, tikai ne savam pašu ieguldījumam pret visiem citiem ieguldījumiem - viņi ir nihilisma ierosinātāji. Te var labi redzēt, kur vienmēr aizvedis loģiski pareiza domāšana, kura sevi patvarīgi atbrīvojuši no dzīves un izturas tik pārkristīgi, kā tai labpatik. Jā, šī domāšana ir pareiza, matemātiski pareiza, bet saskaņā ar to nevar dzīvot. Padomājiet tikai par K., kurš šajās iekšējās nesaskaņās starp savu iedomāti kristīgo domāšanu un starp neizbēgami viņa priekšā ritošo ikdienu sevi nepielūdzami sabērž. Šiem cilvēkiem īstenībā neatliek nekas cits, kā no pasaules antikristīgā meža tieši un vertikāli braukt uz debesīm - kā stante pede. Vēlreiz saņemot kopā: ļaunums nav tik daudz sevi aizstāvēt un cīnīties, kā likt Dievam spriest par mani vai par kādu cilvēcisku lietu - šāds spriedums vispirms nāks caur Dievu pašu pastarajā tiesā. Mana cīnīšanās var būt tikai kā sauciens uz Dievu, kā lūgšana, kā mans personīgs ieguldījums, bet ne kā Dieva spriedumu izteicošais vārds, ne manas lietas pielīdzināšana Dieva lietai. Pastarā tiesa ir pēdējā tiesa un pēdējā un vienīgā instance. Ja pastarās tiesas nebūtu, tad tā būtu tieši šī mīkkrēšļa dēļ jāizdomā. Tā ir vienīgā palāvība, kas mums vēl palikusi, mums, kuru liktenis vēsturē ir - ar izšķiršanos no mūsu puses arvien drosmīgāk riskēt, visu mūsu eksistenci cīgā ieguldīt un ļaut pašiem sev krist mūžīgā Dieva rokās - uz dzīvību un nāvi.

(Turpinājums sekos.)

Viens no kristīgās dzīves ļoti nozīmīgiem elementiem ir bikts, grēksūdze. Lai grēksūdze mūsu dzīvē ienestu radikālas pārmaiņas, citiem vārdiem, lai tā "darbotos", tai nepieciešama rūpīga sagatavošanās. Kristīgā tradīcija pazīst dažādus tā saucamo "sirdsapziņas izmeklēšanas jautājumu" paraugus, ar kuru palīdzību varam sevi sagatavot grēksūdzei, atmodināt savu sirdsapziņu, reālistiski bibliiskā gaismā izvērtēt aizvadīto dzīves periodu. Piedāvājam vienu šādu "sirdsapziņas izmeklēšanas jautājumu" variantu, kas atrodams vienā no pazīstamākajiem luterāņu ticības mācības un praktikas palīglīdzekļiem "Evangeliskajā pieaugušo katehismā".

Redakcija

Evangelischer Erwachsenen
Katechismus. Kursbuch des
Glaubens.
Gütersloh. 1975.

Evangeliskais pieaugušo
katehisms. Ticības kursa
grāmata.
Guterslo. 1975.

B i k t s s p o g u l i s

Uz ko es savā dzīvē paļaujos? Uz savu darbu? Uz savu naudu?
Uz savām garīgajām dāvanām? Uz savām attiecībām ar līdzcilvēkiem?
Uz savu labo uzvedību, prasmi izturēties sabiedrībā? Uz savu dievbijību? Uz to, ka esmu "atgriezies"?
No kā es baidos? No cilvēkiem, no varam? No slimībām? No trūkuma?
No neveiksmēm? No vecuma? No nāves?
Kam pieder mana sirds? Kādam mīlam cilvēkam? Kādai kaislībai? Manam darbam? Manai ģimenei? Mākslas vai zinātnes pasaulei?
Kad Dievs man to atņemt, kā tad dzīvošu?
Ko man nozīmē vārds "Dievs"? Vai es bieži nelietoju to nevietā?
Vai nelietoju to par daudz, nepiedomājot ar svētbijību?
Vai man nav bail apliecināt sevi Viņam piederīgu citu priekšā?
Vai es neizliekos dievbijīgāks, nekā patiesībā esmu? Vai kādreiz neesmu lietojis Dieva vārdu kā līdzekli, lai sev piesaistītu kādus pārdabiskus spēkus, lai tie man kalpotu?
Ar ko ir raksturīga tieši mana lūgšana? Vai tā raksturojas ar ierastību, ar šampiem? Ar tukšību, ar bezspēcību? Ar to, ka

man tāda lūgšana ir ērta? Ar to, ka tā notiek reti?
 Kāpēc es lūdzu? Lai savu gribu panāktu pie Dieva? Lai sevi iesaistītu kādā reliģiskā pārdzīvojumā, noskapā? Vai esmu turējies pie lūgšanas arī tad, kad ilgstoši šķiet: Dievs mani nedzird? Vai esmu Dievam vienmēr pateicies? Vai arī par apdraudējumiem un pārbaudījumiem? Bet par to, ka mani grēki piedoti? Vajadzībās, nepieciešamībās? Un priekos?
 Kā izskatās mana svētdiena? Izklaidēšanās? Rosīšanās pa māju? Miesas stiprināšana? Atpūta, prieks? Rūpes par dvēseli?
 Kāda loma manā dzīvē ir dievkalpojumam? Kādu vietu, cik nozīmīgu tas ieņem manā dzīvē? Un kādu vietu ieņem Sv. Vakarēdiens? Jeb es izvairošos no dievkalpojumiem, no sakramentiem, tāpēc ka būtībā es negribu atrīstīties no tās vai citas grēka saites? Ko es meklēju baznīcā? Ko tur gaidu? Vai man gribas sev apmierinājumu un iepriecinājumu gūt vai arī – Dievam godu dot? Vai meklēju pielūgšanas iespēju? Jeb Baznīcas svētkus? Pašu Dieva Vārdu vai veiklu, patīkamu sprediķotāju?
 Kādā veidā es darbojos savā draudzē? Kā izpaužas mana kalpošana? Kā mana svētdiena ieplūst manā ikdienā? Vai arī dienas gaitā ieklausos Dieva aicinājumā, norādījumā?
 Cik vērti un dārgi man ir mani vecāki? Vai es paklausu viņiem? Vai rūpējos par tiem?
 Vai man ir laba ietekme uz saviem bērniem? Vai man pietiek laika viņiem? Vai es dzīvoju tā, ka bērni vienmēr var no manis mācīties?
 Kā es izturos pret savu (darba) priekšniecību? Vai es to bieži krāpju? Vai neesmu tās priekšā pielīdējis, lišķis? Kā es izturos, ko daru, kad mana priekšniecība kļūdās?
 Kādi ir mani pienākumi, kādu atbildību es esmu uzņēmis sabiedriskajā dzīvē? Vai tas ir saskaņā ar manām spējām? Vai spēju netaisnību nosaukt par netaisnību arī tad, kad tas nav izdevīgi? Kad tas runā pretim man pašam? Arī tad, ja man būtu par to jācieš? Vai es atvēlu citiem cilvēkiem pietiekoši daudz dzīves telpas? Vai es esmu ievērojis, atzinis, ka dusmas, jaunprātība, naidis un skaudība nogalina tāpat kā brīvības ierobe-

Žošana, kā atbalsta liegšana dzīves cīņā, kā citu cilvēku izmantošana savtīgos nolūkos? Vai es spēju saskatīt otrā cilvēkā Dieva līdzību? Vai arī redzu viņu tikai "kā vienu starp daudziem"? Kādos gadījumos esmu izvairījies palīdzēt savam tuvākajam, kuram ir bijusi vajadzīga tieši mana palīdzība? Vai esmu apzināti darījis pāri savai veselībai, nesaudzīgi izšķiedis spēkus? Vai darbu dēļ neatvēlu sev pārāk maz miega? Vai neesmu iekārīgs? Pēc kā, uz ko? Kā es cīnos ar izmisuma un pašnāvības domām? Vai taupu savu dzīvību arī tā, ka baidos to ziedot citu labā?

Vai pirms savām laulībām apdomāju ļoti lielo laulības atbildību? Kā esmu rīkojies šajā ziņā pēc laulībām?

Kāda izskatās tava laulība? Vai nebēgu no laulības, no ģimenes darbā, izpriecās, laulības pārkāpšanā? Vai man ir daudz laika savam laulātajam draugam? Vai es dodu viņam nepieciešamo brīvību? Vai mūsu starpā pastāv kāds cits cilvēks?

Vai esmu sajūtijs, ka bērni man ir par apgrūtinājumu?

Vai man ir neaizskarama citu cilvēku laulība? Ja tu esi neprecējies (atraitnis), vai arī šo stāvokli saņem no Dieva rokas? Ko tu dari, lai kopīgā dzīve būtu tīrāka un šķīstāka?

Vai es cienu un atzīstu svešu īpašumu vai arī iekaroju to?

Vai manā lietošanā pašreiz ir lietas, kuras man nepieder? Vai esmu kļuvis bagātāks no tā, ko citi man ir maksājuši? Vai es zogu tādā veidā, ka slikti strādāju, pavirši izpildu savus pienākumus? Kāds ir galvenais veids, ar kuru es nokļūstu pie naudas? Godīgs darbs? Ieraušana, krāpšana? Azarta spēles? Nētīri, slepeni darījumi?

Vai mans īpašums kalpo citiem par prieku un izpalīdzību? Kā es nesu savu līdzdaļu pie vispārīgajam (laikmeta, tautas, sociālā slāņa) nastām? Vai ar to labumu, kas man uzticēts, es apejos taupīgi un pēc sirdsapziņas?

Par ko es mēdzu runāt? Par citu cilvēku kļūdām? Par savām pašā veiksmēm un sasniegumiem? Kad es pēdējo reizi kādu cilvēku nomelnoju, apmeloju? Vai neesmu pārāk ātrs uz citu tiesašanu, bet pārāk lēns uz citu attaisnošanu un atvainošanu? Vai esmu glabājis man uzticētos noslēpumus?

Vai es vienmēr tā domāju, kā runāju? Un vai tur, kur tas nepieciešams, runāju to, ko domāju? Vai es rūpējos par to, lai arī sabiedrības dzīvē panāktu patiesības atzišanu iepretī meliem? Vai esmu uzcītīgs un neatlaidīgs aizlūgšanās, īpaši par tiem, ar kuriem man grūti sastapties, ar kuriem esmu sliktās attiecībās?

Vai esmu ievērojis, ka Dievs arī manā dzīvē ir nospraudis robežas, kuras man nevajag pārkāpt? Manu spēju, apdāvinātības robežas? Manas ietekmes un varas robežas? Manas dzīves robežas? Vai neesmu izvairījies no tām absolūtajām un neierobežotajām prasībām, kuras manai dzīvei uzstāda Dievs? Vai vienmēr apziņos, ka, pateicoties kristībai, es tagad piederu Kungam Kristum? Vai sevi vienmēr, katru dienu pakļauju Dieva tiesai, vai mēdzu pats sevi attaisnot?

Z I N Ā T N E U N R E L I Ģ I J A

Verners HEISENBERGS (Werner HEISENBERG) (1901-1976) plaši pazīstams pasaulē kā fiziķis teorētiķis, kā viens no tiem zinātniekiem, kas devis izšķirošu ieguldījumu kvantu mehānikas teorijas izveidošanā, kura radikāli izmainīja mūsu uzskatus par mikropasauli - molekulu, atomu, elementārdaļiņu pasauli. Kopā ar M. Bornu un P. Jordānu viņš izstrādāja tā saucamo kvantu mehānikas matricu variantu. Viņam piešķir 20. gs. svarīgākā principa - nenoteiktību relācijas - atklājēja godus.

Taču V. Heizenberga teorētiskās intereses un viņa radošā aktivitāte pārsniedza specifiski zinātniskās darbības robežas. Visi tie, kas viņu pazina, pasvītro viņa nemainīgo interesi par filozofiju. Mēs piedāvājam iepazīties ar kādas Heizenberga grāmatas fragmentu, kurā viņš pievēršas cilvēka esamības jautājumiem.

Redakcija

Werner HEISENBERG.
Physics and Beyond.
N.Y. 1971.

Verners HEISENBERGS.
Fizika un aiz tās.
Ņujorka. 1971.

ZINĀTNE UN RELIĢIJA

Kādā vakarā kārtējās Solveja konferences laikā daži toreiz jaunākie konferences dalībnieki aizkavējās mūsu hotela atpūtas telpā. Šajā grupā bija Volfgangs Pauli,¹ arī es pats, un drīz mums pievienojās Pauls Diraks.² Kāds no mums sacīja: "Einšteins joprojām turpina runāt par Dievu. Kā lai mēs to šaprotam? Jo ir taču ārkārtīgi neparasti stādīties priekšā, ka tādām zinātniekiem kā Einšteinam varētu būt tik stipras saites ar reliģiskajām tradīcijām."

"Šajā ziņā jāskatās ne tik daudz uz Einšteinu, kā uz Maksu Planku³," kāds iebilda. "No dažiem Planka izteikumiem var

¹ V. Pauli (+1958) - ievērojams šveiciešu fiziķis, formulējis t.s. Pauli principu. Nobela prēmijas laureāts.

² P. Diraks - ievērojams angļu fiziķis, atklājis t.s. Diraka vienādojumu. Nobela prēmijas laureāts.

³ M. Planks (+1947) - ievērojams vācu fiziķis, atklājis Planka konstanti un Planka starojuma likumu. Nobela prēmijas laureāts.

secināt, ka viņš neredz pretrunas reliģijas un zinātnes starpā; patiešām liekas - viņš tic, ka tās abas ir pilnīgi savienojamas savā starpā."

Tad man jautāja, ko es zinot par Planka domām šajā jautājumā un ko es domājot pats. Ar Planku es biju runājis tikai dažas reizes, galvenokārt par fiziku un ne par vispārīgiem jautājumiem, bet es biju pazīstams ar dažiem tuviem Planka draugiem, kuri man daudz bija stāstījuši par viņa attieksmi.

"Es piegemu," man bija jāatbild, "ka Planks uzskata reliģiju un zinātni kā pilnīgi savienojamas tāpēc, ka, saskaņā ar viņa uzskatu, tās attiecas uz pavisam dažādām realitātes šķautnēm. Zinātne nodarbojas ar objektīvo, materiālo pasauli. Tā aicina mūs atrast precīzus pierādījumus par objektīvo realitāti un aptvert tās iekšējās sakarības. Turpretī reliģija nodarbojas ar vērtību pasauli. Tā aplūko nevis to, kas ir, bet to, kam būtu jābūt, jeb - kas mums būtu jādara. Zinātnē mēs esam ieinteresēti atklāt, kas ir patiess vai nepatiess; reliģijā mēs nodarbojamies ar to, kas ir labs vai ļauns, cēls vai zemisks. Zinātne ir tehnoloģijas bāze, reliģija ir ētikas bāze. Iši sakot, konflikts abu šo pušu starpā, kas nikni plosījies kopš astoņpadsmitā gadsimta, šķiet, dibināts uz savstarpēju nesaprašanās, jeb precīzāk, uz reliģisko tēlu un līdzību sajaukšanu ar zinātniskiem apgalvojumiem. Lieki sacīt, ka rezultāts šādai attieksmei ir bijis bezjēdzīgs. Šis uzskats, kuru es tik labi pazīstu jau no saviem vecākiem, minētās divas sfēras attiecīgi saista ar pasaules objektīvajiem un subjektīvajiem aspektiem. Zinātne, tā sakot, ir veids, ar kura palīdzību mēs apspriežam, konfrontējam sevi ar realitātes objektīvo pusi. No otras puses, reliģiskā ticība ir izteiksmē subjektīviem lēmumiem, kura palīdz mums izvēlēties tos standartus, pēc kuriem esam nodomājuši darboties un dzīvot. Pēc vispārēja atziņuma, šos pēdējos lēmumus mēs izdarām saskaņā ar tajā grupā valdošo attieksmi, kurai mēs piederam - mūsu ģimene, tauta vai kultūra. Mūsu izšķiršanos lielā mērā ietekmē izglītības un vides faktori, bet tie tomēr ir subjektīvi, un tāpēc "pa-

tiesības vai melu" kritērijs tos nepārvalda. Maksis Planks, ja vien es viņu pareizi saprotu, rīkojies saskaņā ar šo brīvību un godīgi nonācis kristīgās tradīcijas pusē. Viņa domas un rīcība, it īpaši ciktāl tas viss ietekmē viņa personiskās attiecības, pilnīgi iekļaujas kristīgās tradīcijas ietvaros, un šī iemesla dēļ neviens viņu necienīs mazāk. Tādējādi, kas attiecas uz Planku, abas sfēras – pasaules subjektīvā un objektīvā šķautne – ir pilnīgi nodalītas, bet man jāapliecina, ka par šādu nodalīšanu es pats nemaz nejūtos laimīgs. Es stipri šaubos, vai cilvēku sabiedrība maz var dzīvot ar tik krasi nodalītu atšķirību starp zināšanām un ticību."

Volfgangs līdzdalīja manas rūpes. "Bez tam visam ir jābeidzas ar asarām," viņš sacīja. "Reliģijas rītausmā ik kopienas visu zināšanu summu pilnīgi iekļāva garīgā ietvarā, lielāko tiesu balstījās uz reliģiskām vērtībām un idejām. Šim garīgajam ietvaram pašam par sevi bija jābūt šīs kopienas visvienkāršākā locekļa uztveres un saprašanas sfērā, arī pat tad, ja atbilstošās līdzības un tēli neizteica neko vairāk kā neskaidrus mājienu uz vērtībām un idejām, kuras ir zem tiem. Bet, ja viņam pašam ir ar šīm vērtībām jādzīvo, tad arī vidusmēra cilvēkam bija jābūt pārliecinātam, ka šis garīgais ietvars aptver visu viņa sabiedrības gudrību. Jo "ticēšana" viņam nenozīmē "uzskatīšana par acīmredzamu, pašsaprotamu", bet gan drīzāk "paļaušanās, uzticēšanās" uz pieņemto un pārbaudīto vērtību vadošo lomu. Tas ir iemesls, kāpēc sabiedrība ir tādās briesmās vienmēr tad, kad jaunas zināšanas draud uzspridzināt vecās garīgās formas. Pilnīga zināšanu un ticības atdalīšana labākajā gadījumā var būt tikai galējas nepieciešamības mērs, sniegt atvieglojumu uz laiku. Bet, piemēram, Rietumu kultūrā mēs netālā nākotnē varētu sasniegt tādu stāvokli, ka veco reliģiju līdzības un tēli pazaudēs savu pamudinošo un pārliecinājošo spēku pat vidēja attīstības līmeņa personai. Kad un ja tas notiks – es baidos, ka tad visa vecā ētika sabruks kā kāršu namiņš un varēs tikt pastrādāti neiedomājami šausmu darbi. Iši sakot, es nevaru akceptēt Planka filozofiju, kaut arī lo-

giski tāda ir iespējama un kaut arī es cienu tās cilvēciskās attieksmes, kurām šāda filozofija ļauj aizsākties."

"Maniem uzskatiem tuvāka ir Einšteina koncepcija. Viņa Dievs ir kaut kādā veidā iesaistīts nemainīgajos dabas likumos. Einšteins sajūt, nojauš lietu centralizēto kārtību. Viņš prot to atrast un uztvert dabisko likumu vienkāršību. Mēs varam pieņemt, ka šo centralizēto vienkāršību viņš jūta ļoti tieši un stingri tad, kad viņš atklāja relativitātes teoriju. Pēc vispārēja atzinuma, šī teorija ir tālu dzirdams sauciens, kas nāk no iekšēja reliģiska satura. Es gan neticu, ka Einšteins ir saistīts ar jebkādu reliģisku tradīciju, drīzāk es domāju, ka personīgā Dieva ideja viņam ir pilnīgi sveša. Tomēr, cik tāl mēs runājam par Einšteinu pašu, tur nav pamanāma nekāda nodalīšanās, sašķelšanās zinātnes un reliģijas starpā: pasaules centrālā kārtība ir v i e n l a i c i g i daļa no subjektīvās un no objektīvās pasaules; uz mani tas atstāj lielu iespaidu kā krietni labāks sākuma punkts." "Kā sākuma punkts kam?" es jautāju. "Ja tu uzskati, ka cilvēka attieksme pret centrālo pasaules kārtību ir tīri viņa personīga lieta, tad tu, protams, vari pilnīgi piekrist Einšteina viedoklim, bet tad tev arī jāpieļauj, ka no šī viedokļa neizriet itin nekas." "Varbūt tā ir," Volfganga atbildēja. "Zinātnes attīstība pēdējo divu gadsimtu laikā noteikti ir izmainījusi visu cilvēka domāšanu, pat arī ārpus kristīgajiem Rietumiem. Tātad tas, ko isti domā fiziķi, nu nozīmē pavisam maz. Jo tā jau bija tieši tā objektīvās pasaules ideja, - pasaules, kura skrien pa savu orbītu telpā un laikā stingrā saskaņā ar cēlonības likumiem, - kas izveidoja konfliktu starp zinātni un dažādu reliģiju garīgajiem formulējumiem. Bet, ja zinātne iet pāri un tālāk par šo stingro viedokli, - un tā jau ir to izdarījusi nupat ar relativitātes teoriju un, liekas, ar kvantu teoriju spers šajā virzienā vēl soli tālāk, - tad attiecībām starp zinātni un to saturu, kuru mēģina izteikt reliģijas, ir jāmainās vēlreiz. Varbūt, ka zinātne, pēdējo trīsdesmit gadu laikā atklādama jaunu pamatattiecību eksistenci, varētu ievirzīt mūsu domāša-

nu vēl daudz lielākā dziļumā. Piemēram, komplementaritātes (papildināmības) koncepcija, kuru Nīlss Bors⁴ uzskata par tik izšķirošu kvantu teorijas interpretācijā, filozofiem nekādā ziņā nebija nepazīstama, lai arī viņi neprata to izteikt tik kodolīgi. Un tomēr patī šīs koncepcijas parādīšanās eksaktās zinātnēs ir radījusi izšķirošu izmaiņu: proti, tagad ideja par materiāliem objektiem, kuri būtu pilnīgi neatkarīgi no tā veida, kurā mēs viņus novērojam, izrādījās nekas vairāk kā abstrakta ekstrapolācija, kaut kas tāds, kas neatbilst lietu istajai kārtībai dabā. Savukārt Āzijas filozofijās un Austrumu reliģijās mēs atrodam papildinošo (komplementāro) ideju par zināšanu un atzīgu tīro subjektu, ko nekonfrontē ne ar kādu objektu. Arī šī ideja acīmredzot izrādīsies par abstraktu ekstrapolāciju, kura nekādā ziņā neatbilst spirituālajai vai mentālajai realitātei. Ja mēs domājam plašākā kontekstā, tad nākotnē mums droši vien nāksies ieturēt vidusceļu starp šiem abiem ekstrēmjiem, varbūt tādu vidusceļu, kādu iezīmē Bora komplementaritātes koncepcija. Katra zinātne, kura piemērojas šādai domāšanas formai, ne tikai būs vairāk toleranta attiecībā uz dažādām reliģijas formām, bet, izmantojot iegūto plašāko vispārīgo pārskatu, varēs dot savu ieguldījumu arī vērtību pasaulē."

(Turpinājums sekos.)

⁴ N. Bors (+1962) - izcils daņu fiziķis, viens no modernās fizikas pamatlicējiem. Nobela prēmijas laureāts.

A K T U A L I T Ā T Ē S

IESKATS KRISTĪGĀS PASAULES JAUNUMOS
(pēc LWI un WCC biļeteniem)

Budapešta (Ungārija).

Ungārijas sabiedrībā valdošajā atklātības gaisotnē ir vērojama būtiski jauna iezīme - reliģijai tiek dots pozitīvs novērtējums. Pie šāda secinājuma nonācis Ungārijas Bīskapu konferences sekretārs bīskaps Dr. Jozefs Čerhati, analizēdams pēdējā laika attiecības kristiešu un marksistu starpā Ungārijā. Bīskaps turpina savā rakstā marksistiskajā laikrakstā "Vilagossag": "Arī partijas kongresos jau ilgāku laiku tiek atzīmēta Baznīcas pozitīvā sabiedriskā loma un tiek runāts par nepieciešamo sadarbību ar Baznīcu. Šajā ziņā ir kritiski jāizvērtē pagātne... Kristiešiem un marksistiem ir arī kopīgi uzdevumi."

(Lutherische Welt-Information, 7/86, s. 18)

Rietumberlīne.

1986. gadā šeit notikušas vairākas ekumēniskas konferences un teoloģiski semināri, veltīti D. Bonhēfera piemiņai (80. dzimšanas diena). Dažas priekšlasījumos, referātos un sprediķos izteiktās atziņas:

- Bonhēfers šodien tiek atzīts par vienu no vadošajiem visas kristietības (ieskaitot katoļu pasauli) skolotājiem tieši XX gs. beigās;
- saskaņā ar Bonhēferu, Jēzus Kristus dod mums norādījumus ne tikai mūsu privātajai dzīvei. Dieva atbrīvojošās mīlestības vēstīj, Evāņģēlijam ir nozīme un pielietojums visās dzīves nozarēs. Bonhēfers kristietības praksē allaž uzsvēra vārdu "šodien";
- Bonhēfera idejas un domas šobrīd izplatās un darbojas pat jau draudžu līmenī, vismaz vācu valodas izplatības joslā;
- ar Bonhēfera uzskatiem jautājumā par pasaules mieru pilnā saskaņā ir VFR luteriskajās draudzēs augošā prasība pēc Ei-

- ropas kā apgabala, kas būtu brīvs no atomieročiem;
- Bonhēferam jēdziens "religija" ilgstoši saistījās ar Rietumu pasaulē lielā mērā valdošo reliģijas formu: Dievs un dvēsele, bēgšana uz cilvēka iekšējo pasauli, atrautība no zemes problēmām, mēģinājumi iekļūt "viņpasaulē". Šāda reliģija, pasvitro Bonhēfers, eliminē Dieva attieksmi pret vēsturisko realitāti, pret šo pasauli. Bonhēfers runā par Dieva klātbūtni Kristū mūsu ikdienas dzīvē. Tā šodien kļūst saprotama, kaut arī diskutējama, Bonhēfera prasība, lai "religija izbeigtos";
 - Bonhēfera mantojuma impulsiem jābūt šodienas kristietībā darbīgiem, bet tieši tāpēc Bonhēferu nedrīkstam depolitizēt.

(Informationsdienst für Lutherische Minderheitskirchen (IDL) in Europa, 3/86, s. 19)

Madride (Spānija).

Desmit lielākās evaņģēliski ticīgo grupas Spānijā - kopā ap 250 000 ticīgo - nolēmušas apvienoties kopīgā savienībā. Jau najā ekumēniskajā savienībā ietilps Spānijas brāļu draudze, Baptistu apvienība, Spānijas Eviņģēliskā Baznīca, reformētā Episkopālbaznīca, Fundamentālistu Baznīca, Septītās dienas adventisti u.c.

(IDL, 3/86, s. 17)

Štutgarte (VFR).

Sakarā ar aizvien pieaugošo Bībeles nepārziņāšanu Bībeles biedrības VFR, Austrijā un Šveicē ir nolēmušas izplatīt atsevišķus Svēto Rakstu svarīgus fragmentus pēc misionāru parauga kabatas formāta lapiņu veidā. Pirmais tāds izdevums Štutgartē nāca klajā ar "Kalna sprediķi", "Mūsu Tēvs" un "Desmit baušļiem" - pa 50 000 eksemplāru, pie tam vienlai-

cigi sniedzot Lutera tulkojuma tekstu un starpkonfesionālo "Labas vēsts" tulkojumu.

(LWI, 6/87, s. 9)

Kopenhāgena (Dānija).

Aizvien biežāk Dānijā vecāki izšķiras par savu bērnu kristīšanu vecumā, kas jau robežo ar pusaudža gadiem, - notiek kristības vecuma ievērojama palielināšanās. Šajā sakarībā notiek plašas diskusijas teologu starpā par vecumu, kurā bērnu kristības vietā jālieto pieaugušo kristības kārtība, kas paredz jaunkristāmā paša atbildes uz vairākiem mācītāja jautājumiem.

(LWI, 6/87, s. 9)

Londona (Lielbritānija).

1987. gada februārī te publicēts kopīgs Romas Katoļu un Anglikāņu Baznīcas dokuments "Baznīca un pestīšana". Šis dokuments, kuru pēc vairāku gadu darba nu izstrādājusi "Starp-
tautiskā Anglikāņu/Romas Katoļu komisija", ir vēsturisks solis ceļā uz iespējamo anglikāņu un Romas katoļu atkalapvienošanās. Dokumentā norādīts, ka pēdējos 400 gados sakrājušās pretrunas starp protestantisko un katolisko izpratni jēdzieniem "Baznīca" un "pestīšana" galvenokārt balstījušās uz kļūdainu pretējās puses lietotās valodas izpratni un uz pārprastām atšķirībām teoloģisko pamatjēdzienu interpretācijā. Dokuments konstatē: "Mācības par Baznīcu un mācības par pestīšanu jautājumos vairā nevaram konstatēt tik atšķirīgas interpretācijas, ka tās varētu attaisnot mūsu Baznīcu atšķeltību vienai no otras."

(LWI, 6/87, s. 11)

Helsinki (Somija).

Somijas Evangēliski-Luteriskās Baznīcas arhibīskaps Džons Vikstrēms iestājies par lielāku līdzjūtību pret AIDS slimniekiem (pēc ASV Higijēnas biroja informācijas, paredzams, ka līdz 2000. gadam vismaz 100 miljonu cilvēku visā pasaulē mirs ar AIDS). "Mums jāsaargās no tā, lai noteiktas cilvēku grupas (riskas grupas) šīs slimības sakarībā kaut kā īpaši iezīmētu vai diskriminētu... Ļaudim pret AIDS slimniekiem ir līdzīga attieksme kā Jēzus laikabiedriem pret lepras slimniekiem: viņi baidās no tiem. Slimnieki tiek nosodīti un izolēti. Baznīcai jāatceras Jēzus attieksme: viņš apgājās ar lepras slimniekiem kā ar Viņa kopības locekļiem."

(LWI, 6/87, s. 18)

Ženēva (Šveice).

Maskavas Patriarhāta Ārējo sakaru daļas vadītājs, Minskas metropolīts Filarets intervijā Ženēvā sacīja, ka Krievijas Pareizticīgo Baznīca liek lielas cerības uz PSKP ģenerālsekretāra Mihaila Gorbačova iesākto reformu procesu (perestroika). "Pareizticīgo Baznīca apsveic un svētī šo procesu." Metropolīts Filarets izteicās, ka pašlaik tiek revidēta padomju likumdošana jautājumā par reliģiskiem kultiem. Lai gan vēl ir par agru spriest, kādus rezultātus dos šī revīzija, tomēr droši var teikt, ka Gorbačova ievadītais reformu process "Baznīcai sniegs lielākas iespējas".

Smoleņskas arhibīskaps Kirils arī Ženēvā norādīja, ka Padomju Savienībā ir izveidojušies pirmie kontakti pastāvīgam dialogam starp Pareizticīgo Baznīcu un dabaszinātniekiem.

(LWI, 6/87, s. 19)

Limuru (Kenija).

1987. gada jūlijā ap 60 anglikāņu arhibīskapu un bīskapu sastapās gadskārtējā konferencē. Daži darba kārtības punkti:

- par solidaritāti ar Anglikāņu Baznīcu Dienvidāfrikā tās opozīcijā aparteida sistēmai šajā valstī;
- par pareizo pastolāro attieksmi pret anglikāņu provincēs Āfrikā izplatīto poligāmiju;
- par priesteru-sieviešu nepieciešamību Anglikāņu Baznīcas Āfrikas provincēs (principā Anglikāņu Baznīca sievietes ordīns).

(Ecumenical Press Service (EPS),
87.08.40)

Singapūra.

Luterāņi un anglikāņi vienojušies par kopīgu jaunas baznīcas celtniecību.

(EPS, 87.08.53)

Roma (Itālija).

Šeit 1987. gada augustā noslēdzās ceturtais cikls diskusijai starp Vatikānu un Vispasaules Baptistu Apvienību. Šoreiz apspriežu sesijas tēma bija: "Mūsu liecība pasaulei".

(EPS, 87.08.59)

Bielsko-Biala (Polija).

Šeit 1987. gada oktobrī ap 600 delegātu no visas Polijas sastapās gadskārtējā Evangēliskās Augsburgas Baznīcas jaunatnes konferencē. Diskusijās galveno vērību piegrieza trim jautājumiem: 1) narkotisko vielu izplatības problēma jaunatnes vidū; 2) no ASV atceļojušo sātānisko kultu problēma (no tiem ietekmēti ap 3000 jaunu cilvēku); 3) AIDS slimnieku problēma.

(IDL, 10/87, s. 2)

Budapešta (Ungārija).

Līdzšinējais Veras laukums Ungārijas galvaspilsētā pārdēvēts par kardināla Laslo Lekaji laukumu (kardināls nomira 1986.gadā).

(IDL, 10/87, s. 3)

Lozandželosa (ASV)

Šeit 1988. gada janvārī Vispasaules Baznīcu Padomes ietvaros notika starptautiska konsultācija jautājumā par attiecībām rasu starpā Amerikas Savienotajās Valstīs. Konsultācijas dalībnieki secināja, ka dažādu etnisko grupu starpā ASV rasisms un tā izpausmes pieaug, ieskaitot baznīcu dzīvi un valdības augstākos līmeņus.

(EPS, 88.02.03)

Turīna (Itālija).

1986. gada februārī Turīnas arhibīskaps kardināls Balestrero iecēlis trīs priesterus un četrus ordeņa brāļus par oficiālajiem Turīnas arhibīskapijas eksorcistiem. (Abi vīru priekšteči iepriekšējā gadā pārcietuši infarktu.) Jāatzīmē, ka Turīnā aizvien pieaug dažādos sātāniskos kultos noturāto "melno mesu" skaits. Septiņi jaunieceltie sātāna izdzinēji ir eksperti ne tikai teoloģijā, bet sagāmuši labu izglītību arī antropoloģijā un psiholoģijā. Jaunākajam no vīriem ir 48 gadi, bet vecākajam - 70 gadu. Sarežģītajā darbā eksorcistus atbalstīs īpaši izvēlētu ārstu un psihoterapeitu brigāde.

(LWI, 7/86, s. 13)

Latvijas Evangēliski Luteriskajai Baznīcai šodien ir ap 300 000 locekļu (Latvijas teritorijā).

(IDL, 3/86, s. 8)

REDAKCIJAS PIEZĪME.

Nākošajā "CEĻA" numurā šajā nodaļā citu materiālu starpā esam paredzējuši sniegt šādus atreferējumus:

- 1) "Misija jūdu tautā?"
- 2) "Luters ar šodienas protestantiem būtu neapmierināts"

Ievadvārdi	3
LUTERISKĀ TEOLOĢIJA VAKAR UN ŠODIEN	5
M. LUTERS. Par dievkalpojuma kārtību draudzēs	8
(Tulk. M. PLĀTE)	
D. BONHEFERS. Kas ir un kas bija Jēzus Kristus?	13
(Tulk. J. Rubenis)	
Ū. SĀRNIVĀRA. Vai Bībelei var uzticēties?	19
(Tulk. J. Vanags)	
V. VAJTA. No paaudzes uz paaudzi	26
(Tulk. M. Plāte)	
Luterāņu-metodistu apvienotais paziņojums par kristību	32
(Tulk. M. Plāte)	
EKUMENISMS	35
H. KINGS. 24 tēzes par Dieva jautājumu	37
(Tulk. J. Rubenis)	
DŽ. TEILORS. Neraudiet par mani	42
(Tulk. M. Plāte)	
KRISTĪGĀ PRAKSE	47
V. BARKLAJS. Pasakiet Pēterim	49
(Tulk. J. Liepiņš)	
P. ŠICS. Kāpēc es vēl esmu kristietis	51
(Tulk. M. Plāte)	
Biktspogulis	57
(Tulk. M. Plāte)	
ZINĀTNE UN RELIĢIJA	61
V. HEIZENBERGS. Fizika un aiz tās	63
(Tulk. M. Plāte)	
AKTUALITĀTES	69
Kristīgās pasaules jaunumi	71